

၂၀၁၂ ခုနှစ် ထွန်းဖောင်ဒေးရှင်းစာပေဆုရ

စတော့ရှယ်ယာ ဈေးထွက်အခင်းအကျင်း

စတော့ရှယ်ယာဈေးထွက်နှင့်စပ်လျဉ်း၍ သိကောင်းစရာအဖြာဖြာကို
လွယ်ကူရှင်းလင်းစွာနှင့်ပြည့်စုံစွာတင်ဆက်ပေးထားသောစာအုပ်။

တတိယအကြိမ် ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခြင်း

စတော့ရှယ်ယာဈေးကွက်နှင့် မကင်းကြသူ၊ စတော့ရှယ်ယာဈေးကွက်တွင် ပါဝင်လိုသူ၊ ကုမ္ပဏီလုပ်ငန်းများနှင့် မကင်းကြသူ၊ စီးပွားရေးကို လေ့လာနေသူတိုင်း လက်စွဲအဖြစ် ထားနိုင်ရန် အောက်ဖော်ပြပါကဏ္ဍများဖြင့် ခွဲခြားတင်ပြထားပါသည် -

- ဘဏ္ဍာရေးဈေးကွက်၏ အရေးပါအရာရောက်မှုနှင့် အခြေခံအကြောင်းတရားများ၊
- ဈေးကွက်အတွင်း ပါဝင်လှုပ်ရှားနေသည့် အများပိုင်ကုမ္ပဏီများ ဖွဲ့စည်းရေးအတွက် လိုအပ်ချက်၊
- စတော့ရှယ်ယာဈေးကွက်တစ်ခု လည်ပတ်ပုံ ယန္တရားနှင့် စည်းမျဉ်းထိန်းကျောင်းပုံ၊
- အများပိုင်ကုမ္ပဏီတစ်ခုက ဖွင့်ဟကြေညာရန် လိုအပ်ချက်များ၊
- စတော့ဈေးကွက်အား ဝန်းရံထားသည့်အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ယင်းတို့၏ ဆောင်ရွက်ချက်များ၊
- စတော့ဈေးကွက်အတွင်း ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာစာချုပ်စာတမ်းများ၏ အကျိုးအမြတ်များ၊ အချိုးအစားနှင့် ပြန်ရချက်များကို လေ့လာတွက်ချက်ပုံ၊
- စတော့အညွှန်းတိန်းများ တွက်ချက်ပုံ၊
- စတော့ရှယ်ယာဈေးကွက်အတွင်း အသုံးများသောဝေါဟာရများရှင်းလင်းချက်နှင့်
- ငွေချေးသက်သေခံလက်မှတ်လုပ်ငန်းကြီးကြပ်ရေးကော်မရှင်။

Handwritten signature or mark.

ထွန်းဖောင်ဒေးရှင်း စာပေဆုကော်မတီ ၂၀၁၂ ခုနှစ်အတွက်
စာအုပ်ဆုနှင့် စာမူဆု ရွေးချယ်ရေး အစီရင်ခံစာ မှ

ဤစာအုပ်တွင် အဓိကအားဖြင့် စီးပွားရေးစနစ်တစ်ခုအတွင်း ဘဏ္ဍာရေး
ဈေးကွက်၏ အရေးပါမှုများနှင့် အခြေခံအကြောင်းတရားများကို တင်ပြ
ထားသည်။ အထူးသဖြင့် ဈေးကွက်အတွင်း ပါဝင် လှုပ်ရှားနေသည့်
အများပိုင်ကုမ္ပဏီများ ဖွဲ့စည်းရေးအတွက် လိုအပ်ချက်များ၊ စတော့ရှယ်ယာ
ဈေးကွက်တစ်ခု၏ လည်ပတ်ပုံ ယန္တရားနှင့် စည်းမျဉ်းထိန်းကျောင်းပုံများ၊
အများပိုင်ကုမ္ပဏီ တစ်ခု၏ ဖွင့်ဟ ကြေညာရန် လိုအပ်ချက်များ၊ စတော့
ဈေးကွက်တစ်ခုအား ဝန်းရံထားသည့် အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ယင်းအဖွဲ့အစည်း
များ၏ ဆောင်ရွက်ချက်များကိုပါ စုစည်းတင်ပြထားသည်။ ထို့ပြင် စတော့
ဈေးကွက်အတွင်း ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ စာချုပ်စာတမ်းများ၏ အကျိုး
အမြတ်များ၊ အချိုးအစားနှင့် ပြန်ရချက်များကို တွက်ချက်လေ့လာပုံများ၊
စတော့အညွှန်းကိန်းများ တွက်ချက်ပုံနှင့် ဘဏ္ဍာရေးဈေးကွက်အတွင်း
အသုံးများသော ဝေါဟာရများကိုပါ ရေးသားတင်ပြထားပါသည်။

စာရေးသူမှာ ယင်းဘာသာရပ်ကို ကျွမ်းကျင်သူ ဖြစ်ပြီး ကိုယ်တိုင်
အတွေ့အကြုံများကိုလည်း ဖြည့်စွက် ရေးသားထားသည်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ်ခန့်
တွင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ စတော့ရှယ်ယာဈေးကွက် ပေါ်ထွန်းရေး ကြိုးပမ်း
နေချိန်၌ နိုင်ငံတစ်ခု၏ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးမှုကို ထင်ဟပ်စေသော ကြေးမုံ
တစ်ခု ဖြစ်သည့် စတော့ရှယ်ယာဈေးကွက်အကြောင်း လေ့လာလိုသူများ
အတွက် လွယ်ကူ ရှင်းလင်း ပြည့်စုံစွာ ရေးသားထားသည့် စာအုပ် ဖြစ်သည်။

□ ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံ၌ စတော့ရှယ်ယာဈေးကွက် ပေါ်ထွန်းရေးအတွက် ကြိုးပမ်း အားထုတ်နေသည်ကို သိရ၍ ယခုစာအုပ်သည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် လိုအပ်နေသော ကွက်လပ် တစ်ခုကို ဖြည့်ပေးခြင်း ဖြစ်လေရာ လေ့လာသူများအတွက် အထူး အကျိုးရှိမည် ဖြစ်ပါသည်။

ခင်မောင်ညို (ဘောဂဗေဒ) ၏ မိတ်ဆက် မှ

□ စတော့ရှယ်ယာ ဈေးကွက်များသည် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ စီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်စေရန် အဓိက တွန်းအားတစ်ရပ် ဖြစ်သော ကာလ ရှည် အရင်းအနှီးများကို စုစည်းရာ၊ စီးဆင်းရာ ဈေးကွက် တစ်ခု ပင် ဖြစ်ပေရာ မိမိနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရာတွင် ပါဝင် ထမ်းရွက်နေသူများ၊ ပါဝင်လိုသူများ အနေဖြင့် လေ့လာသင့်၊ နားလည် ကျင့်သုံးသင့်သော ဈေးကွက် တစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။

နိဒါန်း မှ

□ စတော့အိတ်ချိန်းသည် တိုင်းပြည်တစ်ခု၏ ဂုဏ်ကျက်သရေ ဆောင်တစ်ခု ဖြစ်သလို ထိုတိုင်းပြည်၏ စီးပွားရေးကို ထင်ဟပ် စေသော ကြေးမုံပြင်လည်း ဖြစ်ပါသည်။ တိုင်းပြည်တစ်ခု၏ စီးပွားရေး အခြေအနေကို စတော့အိတ်ချိန်းမှတစ်ဆင့် လေ့လာ နိုင်ပါသည်။ စတော့အိတ်ချိန်းကို စီးပွားရေး ဘာရိုမီတာဟု ခေါ် လေ့ရှိသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် တိုင်းပြည်စီးပွားရေး တိုးတက်မှုကို စတော့အိတ်ချိန်း၏ တိုးတက်မှုဖြင့် တိုင်းတာနိုင် သောကြောင့် ဖြစ်သည်။

စတော့အိတ်ချိန်းတစ်ခု၏ လုပ်ငန်းစဉ်များ

WISDOM HOUSE

စာအုပ် (၄၂)

၂၀၁၂ ခုနှစ် ထွန်းဖောင်ဒေးရှင်းစာပေ (စီးပွားရေးဘာသာရပ်) ဆုရစာအုပ်

စတော့ရှယ်ယာ ဈေးကွက်အောင်းအကျင်း

သက်ထွန်းဦး

(တတိယအကြိမ်)

WISDOM HOUSE

☎ ၀၉ ၂၅၄၁၄၅၆၈၊ ၀၉၉၅ ၅၀၅၅၇၃၊ ၀၉ ၄၃၀၄၁၅၇၊
Viber No. 09 2541 48568။

Wisdom House Publishing Facebook Page ကို
@wisdomhousepublishing ဖြင့် ရှာဖွေကြည့်ရှုနိုင်ပါသည်။
<https://www.facebook.com/wisdomhousepublishing/>

အသိပေးကြေညာခြင်း

Wisdom House စာအုပ်တိုက်က ထုတ်ဝေသော စာအုပ်များကို တစ်အုပ်လုံးဖြစ်စေ၊ တစ်စိတ်တစ်ဒေသဖြစ်စေ မိတ္တူ ကူးယူ၍ ရောင်းချခြင်းကို လည်းကောင်း၊ မီဒီယာများပေါ်တွင် အီးဘုတ် (E-book) ပြုလုပ်ရောင်းချခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ YouTube Channel, Facebook အစရှိသည်တို့တွင် အသံစာအုပ်အဖြစ် ထုတ်လွှင့်ခြင်းကိုလည်းကောင်း ခွင့်ပြုထားခြင်း လုံးဝ မရှိကြောင်း အသိပေးအပ်ပါသည်။ ထိုသို့ ခွင့်ပြုချက် မရှိဘဲ တစ်နည်းနည်းဖြင့် မူပိုင်ခွင့် ချိုးဖောက်ပါက ဥပဒေနှင့်အညီ တရားစွဲဆို အရေးယူ ဆောင်ရွက်မည် ဖြစ်ကြောင်း မမှန်ကန်သော နည်းလမ်းဖြင့် စီးပွားဖြစ် လုပ်ကိုင်နေသူများ သိရှိစေရန် ကြေညာအပ်ပါသည်။

စာဖတ်သူများကို လေးစားလျက်
Wisdom House စာအုပ်တိုက်

ပထမအကြိမ်
ဒုတိယအကြိမ်
တတိယအကြိမ်
အုပ်ရေ
ထုတ်ဝေသူ

စက်တင်ဘာလ၊ ၂၀၁၁ ခုနှစ်။
စက်တင်ဘာလ၊ ၂၀၁၄ ခုနှစ်။
မေလ၊ ၂၀၂၅ ခုနှစ်။
၅၀၀
ဦးမောင်မောင်
Wisdom House စာအုပ်တိုက်
အခန်း (၀၀၂)၊ တိုက် (၅၆)၊
အဝေရာလမ်း၊ မေတ္တာညွန့်ရပ်ကွက်၊
တာမွေမြို့နယ်၊ ရန်ကုန်မြို့။
ဦးတင်အောင်ကျော်
စွယ်တော်ပုံနှိပ်တိုက် (မြ-၀၀၄၁၁)၊
အမှတ် (၁၄၇)၊ (၅၁)လမ်း၊
ပုဇွန်တောင်မြို့နယ်၊ ရန်ကုန်။
လင်းဝဏ္ဏ
H. Lwin
အေးကျော်မင်း
ကျပ် ၁၅၀၀၀

ပုံနှိပ်သူ

မျက်နှာဖုံးဒီဇိုင်း
အတွင်းအပြင်အဆင်
တည်းဖြတ်
တန်ဖိုး

သက်ထွန်းဦး

အဖ ဦးသိမ်းမောင်၊ အမိ ဒေါ်လှလှတို့က ၁၉၆၂ ခုနှစ်၌ ကချင် ပြည်နယ် နမ္မတီးမြို့တွင် မွေးဖွားခဲ့သည်။ ၁၉၇၉ ခုနှစ်တွင် အခြေခံ ပညာအထက်တန်းစာမေးပွဲကို နမ္မတီးမြို့ အခြေခံပညာအထက်တန်း ကျောင်းမှ သင်္ချာ၊ အင်္ဂလိပ်ဂုဏ်ထူးတို့ဖြင့် အောင်မြင်ခဲ့သည်။ ၁၉၈၀ ပြည့်နှစ်မှ ၁၉၈၂ ခုနှစ်အထိ မြစ်ကြီးနားဒေသကောလိပ်သို့ တက် ရောက်ခဲ့သည်။ ၁၉၈၃ ခုနှစ်မှ ၁၉၈၄ ခုနှစ်အထိ ရန်ကုန်စီးပွားရေး တက္ကသိုလ်သို့ တက်ရောက်ခဲ့ပြီး စီးပွားရေး ပညာဘွဲ့ (စာရင်းအင်း) ကို ရရှိခဲ့သည်။ ၁၉၉၇ ခုနှစ်တွင် ကွန်ပျူတာတက္ကသိုလ် (ရန်ကုန်) မှ ကွန်ပျူတာသိပ္ပံ ဒီပလိုမာဘွဲ့ကို ရရှိခဲ့သည်။ ၂၀၁၁ ခုနှစ်တွင် ရန်ကုန်စီးပွားရေးတက္ကသိုလ်မှ ဖွံ့ဖြိုးမှုပညာ မဟာဘွဲ့ကို ရရှိခဲ့သည်။

၁၉၈၅ ခုနှစ်မှ ၁၉၈၇ ခုနှစ်အထိ ချင်းပြည်နယ်စာရင်းရုံး (ဟားခါးမြို့) တွင် စာရင်းစစ်အဖြစ်လည်းကောင်း၊ ၁၉၈၇ ခုမှ ၁၉၉၂ ခုနှစ်အထိ စီမံကိန်းရေးဆွဲရေး ဦးစီးဌာန (ရုံးချုပ်) တွင် ဒုတိယ စီမံကိန်းမှူးအဖြစ်လည်းကောင်း၊ ၁၉၉၂ ခုနှစ်မှ ၁၉၉၆ ခုနှစ်အထိ မြန်မာ့စီးပွားရေးဘဏ်တွင် မန်နေဂျာအဖြစ်လည်းကောင်း တာဝန် ထမ်းဆောင်ခဲ့သည်။ ထို့နောက် ၁၉၉၆ ခုနှစ်မှ ၂၀၁၅ ခုနှစ်အထိ မြန်မာ့စီးပွားရေးဘဏ်နှင့် ဂျပန်နိုင်ငံဒိုင်ဝါသုတေသနအဖွဲ့တို့ ဖက် စပ် တည်ထောင်သည့် Myanmar Securities Exchange Centre (MSEC) တွင် Deputy Director အဆင့်အထိ တာဝန်ထမ်းဆောင် ခဲ့သည်။ ဆက်လက်၍ ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလမှ ၂၀၂၄ ခုနှစ် မေလအထိ ရန်ကုန်စတော့အိတ်ချိန်း (YSX) ၌ Executive Senior

Manager အဖြစ် တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့သည်။ ၂၀၂၄ ခု ဇွန်လမှ စတင်၍ CB Securities Ltd. တွင် Deputy Managing Director အဖြစ် တာဝန်ထမ်းဆောင်လျက်ရှိသည်။

ဂျပန်၊ ကိုရီးယား၊ တရုတ်၊ ဟောင်ကောင်၊ ထိုင်း၊ စင်ကာပူ၊ မလေးရှား၊ ဖိလစ်ပိုင်၊ ဝိယက်နမ်၊ အင်ဒိုနီးရှား၊ ကမ္ဘောဒီးယား၊ လာအိုနိုင်ငံတို့သို့ စတော့ရှယ်ယာဈေးကွက်ဆိုင်ရာ သင်တန်းများ၊ ဆွေးနွေးပွဲများ တက်ရောက်ခဲ့သည်။ နိုင်ငံတကာ စီးပွားရေးဂျာနယ်၊ မြန်မာ့ဓနမဂ္ဂဇင်း၊ Banking and Finance မဂ္ဂဇင်း၊ B2B မဂ္ဂဇင်း၊ စီးပွားကူးသန်းဂျာနယ်၊ Voice ဂျာနယ်၊ Eco Vision ဂျာနယ်၊ The Trade Times ဂျာနယ်၊ ရွှေပြည်တန်ဂျာနယ်၊ စံတော်ချိန်နေ့စဉ်တို့ တွင် စီးပွားရေးဆိုင်ရာဆောင်းပါးပေါင်း များစွာ ရေးသားခဲ့သည်။

၂၀၁၁ ခုနှစ်တွင် 'စတော့ရှယ်ယာဈေးကွက်အခင်းအကျင်း' စာအုပ်၊ ၂၀၁၂ ခုနှစ်တွင် 'ငွေကြေးနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုလမ်းညွှန်' စာအုပ်၊ ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် 'အများပိုင်ကုမ္ပဏီများ၊ စတော့အိတ်ချိန်းနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဈေးကွက်' စာအုပ်၊ ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် 'မြန်မာနိုင်ငံစီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးမှုဆန်းစစ်ချက်' ဘာသာပြန်စာအုပ်နှင့် 'စတော့ရောင်းဝယ်ရေးနည်းဗျူဟာများ' စာအုပ်၊ ၂၀၁၇ ခုနှစ်တွင် 'ချမ်းသာကြွယ်ဝမှုစီမံခန့်ခွဲခြင်း' စာအုပ်၊ ၂၀၁၉ ခုနှစ်တွင် 'ခေတ်သစ်စတော့ဈေးကွက်နှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုပုံစံများ' စာအုပ်၊ ၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် 'မန်နေဂျာများလက်စွဲအခြေခံဘဏ္ဍာရေးလမ်းညွှန်' စာအုပ်တို့ကို Wisdom House စာပေတိုက်ကလည်းကောင်း၊ ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုမဟာဗျူဟာ (ရွှေရောင်စည်းမျဉ်းများ) စာအုပ်ကို ဇာတိမြေစာပေတိုက်ကလည်းကောင်း ထုတ်ဝေခဲ့သည်။ ၂၀၁၂ ခုနှစ်တွင် 'စတော့ရှယ်ယာဈေးကွက်အခင်းအကျင်း' စာအုပ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် 'အများပိုင်ကုမ္ပဏီများ၊ စတော့အိတ်ချိန်းနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဈေးကွက်' စာအုပ်ဖြင့်လည်းကောင်း ထွန်းဖောင်ဒေးရှင်းစာပေဆု (စီးပွားရေးဘာသာရပ်) များ ချီးမြှင့်ခံခဲ့ရသည်။

မာတိကာ

- ဒုတိယအကြိမ် ထုတ်ဝေခြင်းအတွက် စာရေးသူ၏ အမှာစာ
- ခင်မောင်ညို (ဘောဂဗေဒ) ၏ မိတ်ဆက် ၁
- စာရေးသူ၏ အမှာစာ ၃
- နိဒါန်း ၇
- ၁။ ဘဏ္ဍာရေးဈေးကွက် အကျဉ်းချုပ် ၁၁
- ၂။ အများပိုင် ကုမ္ပဏီများနှင့် စတော့ဈေးကွက် ၂၇
- ၃။ စတော့အိတ်ချိန်းတစ်ခု၏ လုပ်ငန်းစဉ်များ ၄၉
- ၄။ ကော်ပိုရိတ် ဖွင့်ဟကြေညာမှုစနစ် ၈၅
- ၅။ စတော့အညွှန်းကိန်းများ ၉၁
- ၆။ ငွေချေးသက်သေခံလက်မှတ် ကုမ္ပဏီများ ၁၀၅
- ၇။ ငွေချေးသက်သေခံလက်မှတ်များ ရောင်းဝယ်သူများအသင်း ၁၁၉
- ၈။ ငွေချေးသက်သေခံလက်မှတ်များ အပ်နှံရေးဌာန ၁၃၁
- ၉။ ငွေချေးသက်သေခံလက်မှတ် လုပ်ငန်းကြီးကြပ်ရေးကော်မရှင် ၁၄၃
- ၁၀။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် အရင်းအနှီးဈေးကွက် ထူထောင်ရန် ကြိုးပမ်းမှုများ ၁၅၃
- ၁၁။ ဈေးကွက်သုတေသနပြု လေ့လာနည်းများ ၁၆၅
 - နောက်ဆက်တွဲ (က) စတော့ရှယ်ယာဈေးကွက်ဆိုင်ရာ ဝေါဟာရများ ၁၇၂
 - မှီငြမ်းပြုသော စာအုပ်စာတမ်းများ ၁၈၈

ဒုတိယအကြိမ် ထုတ်ဝေခြင်းအတွက် အမှာစာ

'စတော့ရှယ်ယာ ဈေးကွက်အခင်းအကျင်း' စာအုပ် ထွက်ရှိခဲ့ပြီး နောက် စာဖတ်ပရိသတ်များ၊ မိတ်ဆွေသူငယ်ချင်းများ၊ စတော့ရှယ်ယာ ဘာသာရပ်ကို လေ့လာလိုသူများအနေနှင့် အားတက်သရော ဝယ်ယူဖတ်ရှုကြသည့်အတွက် ရောင်းအားအကောင်းဆုံးစာရင်းဝင်စာအုပ်တစ်အုပ်ဖြစ်ခဲ့ရုံမျှမက ထွန်းဖောင်ဒေးရှင်း စာပေဆု (စီးပွားရေး) ကို ၂၀၁၂ ခုနှစ်တွင် ဆွတ်ခူးနိုင်ခဲ့ပါသည်။ ထုတ်ဝေသူနှင့်တကွ စာရေးသူတို့၏ စေတနာ-မေတ္တာ ရောင်ပြန်ဟပ်သည်ဟုပင် ဆိုရမည်ဖြစ်ပါသည်။

ယခုအခါ ဒုတိယအကြိမ် ပြန်လည်ပုံနှိပ်မည်ဟု သိရှိရသဖြင့် လိုအပ်သည့် ဖြည့်စွက်ချက် အနည်းငယ် ထပ်မံအားဖြည့်ကာ စာဖတ်သူတို့ထံသို့ ထပ်မံပို့ဆောင်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။

စတော့ဈေးကွက်ကြီး၏ လျင်မြန်စွာ ပြောင်းလဲတတ်သည့် သဘောသဘာဝကြောင့် ကမ္ဘာပေါ်တွင် ဘဏ္ဍာရေး ပရောဒတ်အသစ်များလည်း ပေါ်ပေါက်လာသလို ရောင်းဝယ်ရေး နည်းစနစ် ဆန်းသစ်မှုများ၊ အခေါ်အဝေါ်သစ်များလည်း များစွာ ပေါ်ပေါက်လျက် ရှိပါသည်။ စာရေးသူအနေနှင့် စာဖတ်ပရိသတ်များလက်သို့ စတော့ဈေးကွက်ဆိုင်ရာ ဗဟုသုတ ရစေမည့် စာအုပ်များ ထပ်မံပေးပို့ရန် ဆက်လက်ကြိုးစားလျက်ရှိပါသည်။ ထုတ်ဝေပေးသူ ဆရာကြည်ရွှန်း (Wisdom House) နှင့် စာပေတိုက်အဖွဲ့သားများ၊ စာဖတ်ပရိသတ်များအားလုံးကို အထူးကျေးဇူးတင်ရှိပါသည်။

သက်ထွန်းဦး

ခင်မောင်ညို (ဘောဂဗေဒ) ၏ မိတ်ဆက်

‘စတော့ရှယ်ယာဈေးကွက် အခင်းအကျင်း’ စာအုပ် ရေးသူ သက်ထွန်းဦးကို ‘ကိုသက်’ အဖြစ် MSEC တွင် ပြန်ဆုံကြ သော်လည်း တကယ်တော့ သူသည် စီးပွားရေးတက္ကသိုလ်တွင် တက်ရောက်ပညာသင်ကြားခဲ့ကာ စီးပွားရေးပညာ (စာရင်း အင်း) ဘွဲ့ကို ၁၉၈၃-၈၄ တွင် ရရှိခဲ့သူလည်း ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ လက်ရှိ စတော့ရှယ်ယာဈေးကွက်တွင် ကိုယ် တိုင် ပါဝင်လှုပ်ရှား ထိတွေ့နေသူလည်း ဖြစ်သည်။ ၁၉၉၆ ခုနှစ်တွင် MSEC ကို စတင်တည်ထောင်စဉ်ကတည်းက မန်နေဂျာအဖြစ် တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့ပြီး ယခုအခါ အကြီး တန်း မန်နေဂျာ ဖြစ်နေပေပြီ။ နိုင်ငံတကာ စီးပွားရေးဂျာနယ် နှင့် ကမ္ဘာ့စီးပွားရေး ဂျာနယ်များ၊ *Commerce* ဂျာနယ်၊ *Ecovision* ဂျာနယ်၊ မြန်မာ့ဓနမဂ္ဂဇင်းများတွင်လည်း အခါ အားလျော်စွာ စီးပွားရေး ပညာပေး ဆောင်းပါးများ ရေးသား ပြုစုခဲ့သည်။

တကယ်တော့ ဤအကြောင်းအရာ၊ ဤဘာသာရပ်ကို ကျွန်တော် ကိုယ်တိုင် ရေးသား ပြုစုရန် အားထုတ်ခဲ့သော်လည်း မအောင်မြင်ခဲ့ပါ။ ၁၉၉၆ ခုနှစ်ကတည်းက အမေရိကန် ဘဏ္ဍာရေးလောက *Wall Street* သို့ ရောက်ရှိလေ့လာခဲ့ပြီး ရေးသားခဲ့သော ဆောင်းပါးများသည်လည်း စာအုပ် ဖြစ်မလာ

ခဲ့ပါ။ ကိုသက်သည် ၁၉၉၅ ခုနှစ်တွင် ဂျပန်နိုင်ငံသို့ စတော့ ရှယ်ယာ ဘာသာရပ် သင်တန်း သွားရောက် တက်ခဲ့ပြီး ကိုရီးယား၊ စင်ကာပူ၊ တရုတ်၊ မလေးရှားနိုင်ငံများသို့လည်း သွားရောက် လေ့လာခွင့် ရခဲ့ရာ စာတွေ့ လက်တွေ့ အတွေ့ အကြုံ ကြွယ်ဝသူ ဖြစ်ပါသည်။

ယခုအခါ ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံ၌ စတော့ ရှယ်ယာဈေးကွက် ပေါ်ထွန်းရေးအတွက် ကြီးပမ်းအားထုတ်နေ သည်ကို သိရ၍ ယခုစာအုပ်သည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် လိုအပ် နေသော ကွက်လပ်တစ်ခုကို ဖြည့်ပေးခြင်း ဖြစ်၍ လေ့လာသူ များအတွက် အထူး အကျိုးရှိမည် ဖြစ်ပေသည်။ နောင်လည်း ယခုကဲ့သို့ ဆက်လက်ရေးသား ထုတ်ဝေနိုင်ရန် ဆုတောင်း လိုက်ပါသည်။

ခင်မောင်ညို (ဘောဂဗေဒ)

မတ်လ ၈ ရက်၊ ၂၀၁၁
ရန်ကုန်။

စာရေးသူ၏ အမှာစာ

နိုင်ငံတိုင်းသည် မိမိတို့၏ ဓနအင်အားကို တောင့်တင်းလာစေရန် နည်းလမ်းအမျိုးမျိုးဖြင့် အကောင်အထည်ဖော်လျက် ရှိကြရာ စတော့ဈေးကွက် တည်ထောင်ခြင်းသည်လည်း နည်းလမ်းတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ ဤဈေးကွက်သည် ကာလရှည် ဘဏ္ဍာငွေ အရင်းအနှီးများကို စုစည်းပေးရာ နေရာတစ်ခု ဖြစ်သလို ရင်းနှီး မြှုပ်နှံလိုသူများအတွက်လည်း အကျိုးအမြတ် ဖြစ်ထွန်းနိုင်သည့် နေရာတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။

ကုမ္ပဏီများက မိမိတို့လုပ်ငန်းများ ချဲ့ထွင်ရန်၊ ကာလရှည် ငွေကြေး အရင်းအနှီးများ ရရှိနိုင်ရန်အတွက် ရှယ်ယာများ၊ ငွေချေးစာချုပ်များ ထုတ်ရောင်း၍ ရှာဖွေနိုင်ကြသည်။ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံလိုသူများကလည်း အထက်ပါ ရှယ်ယာများ၊ ငွေချေးစာချုပ်များကို ဝယ်ယူရင်းနှီးမြှုပ်နှံကာ ၎င်းကုမ္ပဏီ အဖွဲ့အစည်းများမှ ပေးဝေသော အမြတ်ဝေစုများ၊ အတိုးအညွှန်များကို ခံစားနိုင်ကြပါသည်။ စတော့ဈေးကွက်သည် အဆိုပါ ထုတ်ဝေရောင်းချမှုနှင့် ဝယ်ယူ ရင်းနှီးသူတို့အကြားတွင် ကြားခံအဖွဲ့တစ်ခုအဖြစ် ရပ်တည်ကာ မျှတသော ဈေးနှုန်းများ ဖြစ်ပေါ်စေရေး၊ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူတို့အား အကာအကွယ်ပေးရေး၊ ငွေဖြစ်လွယ်မှု မြန်ဆန်စေရေးနှင့် ဈေးကွက်နေရာ ဖန်တီးပေးရေး အစရှိသည့် တာဝန်များကို ထမ်းဆောင်ပါသည်။

တကယ်တွင်မူ စတော့ဈေးကွက်သည် နိုင်ငံတစ်ခု၏ စီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုးမှုကို ထင်ဟပ်စေသော ကြေးမုံပြင်တစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ နိုင်ငံတကာ စီးပွားရေးပညာရှင်များ၊ သုတေသီ များကလည်း နိုင်ငံတစ်ခု၏ စီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို ကိုယ်စားပြုနေသော ကိန်းဂဏန်းများနှင့် စတော့ဈေးကွက် အတွင်း အရောင်းအဝယ်များကို ကိုယ်စားပြုထားသော ကိန်းဂဏန်းများ အကြားတွင် အပေါင်းလက္ခဏာ ပြသော ဆက်စပ်မှု ရှိနေကြောင်း အခိုင်အမာ တွက်ချက်ဖော်ထုတ်ပြီး ဖြစ်ပါသည်။

ယခုအခါ အရှေ့တောင်အာရှဒေသတွင်း နိုင်ငံအများစု တွင် စတော့ဈေးကွက်များ ပေါ်ပေါက်နေပြီ ဖြစ်သလို အချို့ နိုင်ငံများသည်လည်း တည်ထောင်ရန် စိုင်းပြင်းနေသော အချိန် ကာလ ဖြစ်ပါသည်။ စတော့အိတ်ချိန်းကို မည်သို့ ထူထောင်ကြ မည်နည်း ဆိုသည့်မေးခွန်းတစ်ခုလည်း ပေါ်ပေါက်လာပါသည်။ အချို့နိုင်ငံများတွင် နိုင်ငံတော်က စတင်၍ လိုအပ်သည့် အမိန့် ကြော်ငြာစာများ ထုတ်ပြန်ကာ ဈေးကွက်အား တည်ထောင် ပေးပြီး အောက်ခြေအဖွဲ့အစည်းများက အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်ကြသည်။ အချို့နိုင်ငံများတွင်မူ အောက်ခြေအဆင့် များမှ စတင်ကာ ဈေးကွက်အား အခြေတည် ဆောင်ရွက်ကြ ပြီး နိုင်ငံတော်မှ လိုအပ်သည့် ဥပဒေများ၊ နည်းဥပဒေများကို ထုတ်ပြန်ပေးလေ့ရှိသည်။ အချို့နိုင်ငံများတွင် နိုင်ငံတော်ပိုင် အဖွဲ့အစည်းအဖြစ် တည်ထောင်သလို အချို့နိုင်ငံများ ဆိုလျှင် ပုဂ္ဂလိကပိုင်များ၊ ဖက်စပ်များအဖြစ် တည်ထောင်ကြသည်။ မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ နိုင်ငံအလိုက် အမြော်အမြင် ရှိလျှင် ရှိသလို စတော့ဈေးကွက်များကို တည်ထောင်နေကြသည်မှာ အထင် အရှား ဖြစ်ပါသည်။

အဓိကကျသည်မှာ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများကို စနစ်တကျ အကာအကွယ်ပေးနိုင်မည့် ဥပဒေများ၊ စည်းမျဉ်းများ သတ်မှတ် ပြဋ္ဌာန်းရေးပင် ဖြစ်သည်။ ကုမ္ပဏီများ၊ အဖွဲ့အစည်းများဘက်မှ လည်း ကောင်းမွန်သော ကော်ပိုရိတ် စီမံခန့်ခွဲမှုစနစ်များကို ကျင့်သုံးကာ မိမိတို့အဖွဲ့အစည်း အောင်မြင်ရေး၊ အကျိုးအမြတ်

ဖြစ်ထွန်းရေးနှင့် ရေရှည်တည်တံ့ ခိုင်မာရေးအတွက် ဆောင်ရွက်ကြရမည် ဖြစ်သလို နိုင်ငံတော်ဘက်မှလည်း ဈေးကွက် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေရေးအတွက် လိုအပ်သော အကာအကွယ်များ၊ အားပေးမှုများကို ဆောင်ရွက်ပေးရန် လိုအပ်ပါသည်။ သို့မှသာ ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာကာ နိုင်ငံတော်၏ စီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို အထောက်အကူပြုစေမည် ဖြစ်ပါသည်။

ကျွန်တော်တို့နိုင်ငံတွင်လည်း ၁၉၉၀ ပြည့်လွန်နှစ်များမှ စတင်ကာ စတော့ဈေးကွက်တစ်ခု စတင်ထူထောင်ရန် ကြိုးပမ်းခဲ့ကြပါသည်။ ၁၉၉၅ ခုနှစ်တွင် မြန်မာ့စီးပွားရေးဘဏ်နှင့် ဂျပန်နိုင်ငံ ဒိုင်ဝါသုတေသနအဖွဲ့တို့ မြန်မာနိုင်ငံတွင် စတော့ဈေးကွက်တစ်ခု တည်ထောင်နိုင်ရေးအတွက် နှစ်ဦးနှစ်ဖက် နားလည်မှုစာချွန်လွှာကို လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ကြပြီး ဝန်ထမ်းများ စုဆောင်းလေ့ကျင့်ရေး အစီအစဉ်ကို စတင်ခဲ့သည်။ ကျွန်တော်သည် အထက်ပါဝန်ထမ်းများထဲတွင် တစ်ဦးအဖြစ် ပါဝင်ခွင့် ရရှိခဲ့ပြီးနောက် ဂျပန်နိုင်ငံ ဒိုင်ဝါသုတေသနအဖွဲ့ တည်ရှိရာ တိုကျိုမြို့တွင် သင်တန်းများ တက်ခွင့် ရရှိခဲ့သည်။

မြန်မာငွေချေးသက်သေခံလက်မှတ်များ လဲလှယ် ရောင်းဝယ်ရေး ကုမ္ပဏီလီမိတက် (*Myanmar Securities Exchange Centre Co., Ltd, MSEC*) ကို မြန်မာ့စီးပွားရေးဘဏ်နှင့် ဂျပန်နိုင်ငံ ဒိုင်ဝါသုတေသနအဖွဲ့တို့မှ ၁၉၉၆ ခုနှစ် ဇွန်လတွင် စတင် တည်ထောင်ပြီးနောက် ကျွန်တော်သည် အဆိုပါ အဖွဲ့အစည်းတွင် တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့သည်။ ဤဌာနတွင် တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့သည့် ၁၅ နှစ်တာ အတွေ့အကြုံ၊ စာတွေ့ လက်တွေ့များ ပေါင်းစပ်ကာ ဤစာအုပ်ကို ရေးသားခဲ့ပါသည်။

ဤ 'စတော့ရှယ်ယာဈေးကွက် အခင်းအကျင်း' စာအုပ်တွင် စာဖတ်သူများအတွက် သိသင့်သိထိုက်သော ဈေးကွက်တစ်ခု တည်ထောင်ရာတွင် လိုအပ်သည့် အခြေခံ အချက်အလက်များ၊ အများနှင့် သက်ဆိုင်သော ကုမ္ပဏီများအတွက် အရေးပါသော အချက်အလက်များ၊ ဈေးကွက် အခြေခံ အဆောက်အဦများ၊ စတော့ရောင်းဝယ်မှုဆိုင်ရာ နည်းစနစ်များ

ကို ရေးသားဖော်ပြထားသော်လည်း ပြည့်စုံလုံလောက်သော စာအုပ်ဟု မဆိုထိုက်သေးပါ။ လိုအပ်ချက် များစွာ ရှိနေဦးမည် ဖြစ်ပါသည်။ ဤစာအုပ်မှ စာဖတ်သူတို့အတွက် တစ်စုံတစ်ရာ သော ဗဟုသုတ ရရှိစေမည် ဆိုပါက များစွာ ဝမ်းမြောက်မည် ဖြစ်ပါသည်။

ဤစာအုပ် ရေးသားထုတ်ပေးရာတွင် အမှာစာ ရေးသား ပေးသော ဆရာခင်မောင်ညို (ဘောဂဗေဒ)၊ MSEC မှ ဥက္ကဋ္ဌ၊ အုပ်ချုပ်မှု ဒါရိုက်တာ၊ အမှုဆောင် ဒါရိုက်တာများနှင့် လက်တွဲ ဖော် ရောင်းရင်းများ၊ ကွန်ပျူတာ ကူညီရိုက်ကူးပေးသည့် ဇနီး ဒေါ်စန်းစန်းမြင့်၊ ကူညီပေးခဲ့ကြသော သူငယ်ချင်းများ၊ စာအုပ် ထုတ်ဝေပေးသူ ဆရာဦးမောင်မောင် (Wisdom House) တို့ အား အထူးပင် ကျေးဇူးတင်ရှိပါသည်။

ဤစာအုပ်ဖြင့် ဖခင်ကြီး (ဦးသိမ်းမောင်) (အလုပ်ရုံ ခွဲမှူး - ငြိမ်း - ပျဉ်းမနားသကြားစက်) နှင့် မိခင်ကြီး ဒေါ်လှလှ (ပျဉ်းမနား) တို့အား ပူဇော်ကန်တော့အပ်ပါသည်။

သက်ထွန်းဦး

၀၉-၅၀၄၆၆၁၄ / thet.oo3@gmail.com

နိဒါန်း

'စတော့ရှယ်ယာဈေးကွက် အခင်းအကျင်း' စာအုပ်တွင် စီးပွားရေးစနစ်တစ်ခု အတွင်း ဘဏ္ဍာရေးဈေးကွက်၏ အရေးပါ အရာရောက်မှုများနှင့် အခြေခံ အကြောင်းတရားများကို ရေးသား ဖော်ပြထားသည့်အပြင် ဈေးကွက်အတွင်း ပါဝင်လှုပ်ရှားနေသည့် အများပိုင် ကုမ္ပဏီများ ဖွဲ့စည်းရေးအတွက် လိုအပ် ချက်များ၊ စတော့ရှယ်ယာ ဈေးကွက်တစ်ခု၏ လည်ပတ်ပုံ ယန္တရားနှင့် စည်းမျဉ်းထိန်းကျောင်းပုံများ၊ အများပိုင် ကုမ္ပဏီတစ်ခု၏ ဖွင့်ဟကြေညာရန် လိုအပ်ချက်များ၊ စတော့ဈေးကွက်တစ်ခုအား ဝိုင်းရံထားသည့် အဖွဲ့အစည်း များနှင့် ယင်းအဖွဲ့အစည်းများ၏ ဆောင်ရွက်ချက်များကိုပါ စုစည်း တင်ပြထား သော စာအုပ်တစ်အုပ် ဖြစ်ပါသည်။ ထို့အပြင် စတော့ဈေးကွက်အတွင်း ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ စာချုပ်စာတမ်းများ၏ အကျိုးအမြတ်များ၊ အချိုးအစားနှင့် ပြန်ရချက်များကို တွက်ချက်လေ့လာပုံများ၊ စတော့အညွှန်းကိန်းများ တွက်ချက် ပုံနှင့် ဘဏ္ဍာရေးဈေးကွက်အတွင်း အသုံးများသော ဝေါဟာရများကိုပါ ရေးသား တင်ပြထားပါသည်။

အမှန်စင်စစ် စတော့ရှယ်ယာဈေးကွက်သည် နူးညံ့သိမ်မွေ့ပြီး ဥပဒေ များဖြင့် စနစ်တကျ ထိန်းကျောင်းထားသော ဈေးကွက်တစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ လူအများတို့၏ စိတ်ခံစားချက်နှင့်လည်း များစွာ သက်ဆိုင်ပါသည်။ စတော့ ဈေးကွက်အတွင်း ဈေးနှုန်းများ တက်ခြင်း၊ ကျခြင်းမှာ ဈေးကွက်အတွင်း ဝယ်လိုအား (*demand*) နှင့် ရောင်းလိုအား (*supply*) တို့၏ တုံ့ပြန်မှုများ ကြောင့်သာ ဖြစ်ပါသည်။ စတော့ဈေးနှုန်းသည် အဆိုပါ ဝယ်လိုအားနှင့် ရောင်းလိုအားတို့၏ ဆုံရာ အားမျှခြေ အမှတ် (*equilibrium point*) သာ ဖြစ်ပါသည်။

စတော့ရှယ်ယာဈေးကွက် အခင်းအကျင်း

ရုပ်ရှင်ထဲတွင် တစ်ခါတစ်ရံ မြင်တွေ့ရသည့် ပြိုင်ဘက်သူဌေးအား ပျက်စီးစေလိုသော အကြံဖြင့် ၎င်းပိုင်ဆိုင်သော ရှယ်ယာများ ဈေးကွက်အတွင်း လိုက်လံဝယ်ယူသည့် အဖြစ်မျိုးအား လက်တွေ့တွင်မူ ယင်းသို့ မဖြစ်ပေါ်စေရန် အတွက် ငွေချေး သက်သေခံလက်မှတ်များ လဲလှယ် ရောင်းဝယ်ရေးဥပဒေများ (Securities Exchange Law) ဖြင့် ထိန်းချုပ်ထားပါသည်။ စတော့ဈေးကွက်၏ အရိပ်အောက်တွင် ခိုလှုံနေသော အများပိုင်ကုမ္ပဏီများအား ဥပဒေများဖြင့် တင်းကျပ်စွာ အကာအကွယ် ပေးထားပါသည်။ ဤစာအုပ်ထဲတွင် ဖော်ပြထား သလို နေ့တစ်နေ့အတွင်း စတော့ဈေးနှုန်းများ လွန်စွာ တက်ခြင်း၊ ကျခြင်း မဖြစ်ပေါ်စေရန်အတွက် နေ့တစ်နေ့အတွင်း ရှိရမည့် ဈေးနှုန်းဘောင် (range) များကို သတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်းထားသည့်အတွက် စတော့ဈေးနှုန်းများ ရုတ်တရက် ကျဆင်းသွားခြင်း၊ ရုတ်တရက် ခုန်တက်သွားခြင်းမျိုး မဖြစ်အောင် ထိန်းချုပ် ထားပါသည်။

ကုမ္ပဏီတစ်ခု၏ ရှယ်ယာများကို ရှယ်ယာရှင်တစ်ဦး သို့မဟုတ် အဖွဲ့ တစ်ဖွဲ့မှ အများဆုံး ပိုင်ဆိုင်ခွင့် ရှိသည့် ရာခိုင်နှုန်းကိုလည်း သတ်မှတ် ပြဋ္ဌာန်း ထားပါသည်။ ဥပမာ ရှယ်ယာရှင်တစ်ဦး သို့မဟုတ် အဖွဲ့တစ်ဖွဲ့မှ အများပိုင် ကုမ္ပဏီတစ်ခု၏ ရှယ်ယာများကို ၅ ရာခိုင်နှုန်းထက် မပိုရဟု သတ်မှတ် ထားလျှင် စတော့အိတ်ချိန်းသည် ဈေးကွက် ပိတ်တိုင်း ၅ ရာခိုင်နှုန်း ပိုင်ဆိုင် သော ရှယ်ယာရှင်များ၏ စာရင်းကို စတော့ဈေးကွက် ကြီးကြပ်ရေးအဖွဲ့သို့ နေ့စဉ် တင်ပြရပါသည်။ ကြီးကြပ်ရေးအဖွဲ့များမှ စတော့ဈေးကွက်အတွင်း နေ့စဉ် ဈေးနှုန်း ဖြစ်ပေါ်မှုများ၊ ရှယ်ယာပိုင်ရှင် အပြောင်းအလဲများကို စနစ် တကျ စုံစမ်း ထောက်လှမ်းကြရပါသည်။

စတော့ဈေးကွက် ယန္တရားအတွင်း ပါဝင် ပတ်သက်သူများနှင့် ၎င်းတို့နှင့် ဆက်နွှယ်နေသူများ၏ရှယ်ယာများ ဝင်ရောက်ရောင်းဝယ်မှု (insider trading) ကိုလည်း တင်းကျပ်စွာ တားမြစ်ထားရပါသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ၎င်း တို့သည် စတော့ဈေးကွက်အတွင်း ဈေးနှုန်းများ တက်ရိပ် ရှိသည်၊ ကျရိပ် ရှိသည်ကို သာမန်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများထက် ကြိုတင် သိရှိနိုင်ကာ ဈေးကွက် အတွင်း ကြိုတင် ရောင်းဝယ်မှုများ ပြုလုပ်နိုင်သောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။

ဥပမာ မိမိတို့ကုမ္ပဏီမှ နည်းပညာသစ် ထုတ်ကုန်တစ်ခု ထုတ်လုပ် ရောင်းချမည်ဟု အတွင်းသတင်း ကြိုတင်သိသူ တစ်ဦးသည် မကြာမီ ရှယ်ယာ ဈေးနှုန်းများ တက်မည်ကို သိရှိသောကြောင့် မိမိ၏ ဆွေမျိုးသားချင်းတစ်ဦး၏

အမည်ဖြင့် ဈေးကွက်အတွင်း ရှယ်ယာများကို ဝယ်ယူစေပါသည်။ မကြာမီ ရှယ်ယာဈေးနှုန်းများ တက်လာသောအခါ ကြိုတင် ဝယ်ယူထားသော ရှယ်ယာများကို ပြန်လည် ရောင်းချခြင်းဖြင့် အကျိုးအမြတ် များစွာ ရရှိစေပါသည်။ ဈေးကွက်အတွင်း ဤသို့ အဖြစ်မျိုး မရှိစေရန် စည်းမျဉ်း ထိန်းကျောင်းသူ (regulator) များသည် မူမှန် မဟုတ်သော ရုတ်တရက် အရောင်းအဝယ် မြင့်တက်လာခြင်း၊ ဈေးနှုန်း မြင့်တက်လာခြင်း၊ ရုတ်တရက် ကျဆင်းသွားခြင်းများ၏ အကြောင်းရင်းများ၊ နောက်ကွယ်မှ ကြိုးကိုင်သူများကို စုံစမ်း ထောက်လှမ်းကာ အရေးယူမှုများကို ပြုလုပ်ကြရပါသည်။

မူဝါဒ ချမှတ်သူများ စိုးရိမ်လေ့ရှိသည့် ကုမ္ပဏီများမှ ရှယ်ယာများကို ထုတ်ရောင်း၊ ဖြစ်နိုင်ခြေ မရှိသော အကျိုးအမြတ်များကို ပေးပြီး နောက်ဆုံး အလွဲသုံးစား ပြုလုပ်သွားမှုများမှာ စနစ်တကျ ဖွဲ့စည်းထားသော အများပိုင် ကုမ္ပဏီများ မဟုတ်ဘဲ ဥပဒေကို လက်တစ်လုံးခြား ဆောင်ရွက်သော အကျိုးဆောင် ပုဂ္ဂလိက ကုမ္ပဏီများတွင်သာ ဖြစ်ပေါ်နိုင်ပါသည်။ အများနှင့် သက်ဆိုင်သော ကုမ္ပဏီများ ဖြစ်လာပြီး စတော့ဈေးကွက်၏ အရိပ်ကို ခိုလှုံနေသော ကုမ္ပဏီများမှာမူ အများပြည်သူ၏ ငွေကြေးများနှင့် အကျိုးစီးပွားကို ကာကွယ်ရန် အလို့ငှာ တင်းကျပ်သော စည်းမျဉ်းထိန်းကျောင်းမှုများကို ခံယူရပါသည်။ ကုမ္ပဏီကို ထိန်းကျောင်း အုပ်ချုပ်သော ဒါရိုက်တာ အဖွဲ့ဝင်များသည်လည်း အရည်အချင်း ပြည့်ဝသော ဒါရိုက်တာများ ဖြစ်ရန် လိုအပ်ပြီး ကောင်းမွန်သော ကော်ပိုရိတ် စီမံခန့်ခွဲမှုစနစ်များ (good corporate governance) ကို တတ်ကျွမ်းထားကြရန် လိုအပ်ပါသည်။

အချို့သော ခိုင်မာတောင့်တင်းသည့် ပုဂ္ဂလိကပိုင် ကုမ္ပဏီများ (private companies) သည်လည်း မိမိတို့ ကုမ္ပဏီ၏ လုပ်ငန်းများ ချဲ့ထွင်ရေးအတွက် လိုအပ်သော ကာလရှည် ငွေကြေးအရင်းအနှီးများကို အများပိုင်ကုမ္ပဏီအဖြစ် ကူးပြောင်းကာ ရှယ်ယာများ ထုတ်ရောင်း၍ ရသော်လည်း စိုးရိမ်ကြောင့်ကြမှုများ ဖြစ်ပေါ်လေ့ ရှိကြပါသည်။ မှန်ပါသည်။ အများပိုင်ကုမ္ပဏီများ တည်ထောင်လိုက်ပါက ပြင်ပ ရှယ်ယာရှင်များကို ကုမ္ပဏီ၏ စီမံအုပ်ချုပ်မှုကိစ္စများတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခွင့်ပြုရမည် ဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းရှယ်ယာရှင်များထဲမှလည်း မိမိကုမ္ပဏီအား အထောက်အကူ ဖြစ်စေမည့် အကြံဉာဏ်ကောင်းများ ရရှိနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။ သို့ရာတွင် မိမိတို့ကုမ္ပဏီ အများပိုင်ကုမ္ပဏီသို့ ပြောင်းလဲရာတွင် သင်းဖွဲ့မှတ်တမ်း၊ သင်းဖွဲ့စည်းမျဉ်းများ စတင် ရေးဆွဲကတည်းက

စတော့ရှယ်ယာဈေးကွက် အခင်းအကျင်း

m g y o e . c o m SAMPLE BOOK

မိမိတို့ စတင်တည်ထောင်သူ (founder) များမှ အားသာစေသော အချိုးအစားကို ရေးဆွဲထား၍ ရပါသည်။ ဥပမာ ရှယ်ယာ အချိုးအစား၏ ၅၁ ရာခိုင်နှုန်းကို တည်ထောင်သူများမှ ရယူထားပြီး ၄၉ ရာခိုင်နှုန်းကိုသာ အများပြည်သူသို့ ရောင်းချခြင်း၊ ရှယ်ယာ အတန်းအစား ခွဲခြားထားခြင်း (ဥပမာ A ရှယ်ယာနှင့် B ရှယ်ယာများ ဟူ၍ ခွဲခြားထားခြင်း) ဖြင့် မိမိတို့ ကုမ္ပဏီ၏ အရေးပါသော ကိစ္စရပ်များကို မဲခွဲ ဆုံးဖြတ်ရာတွင် မိမိတို့ တည်ထောင်သူများမှ အသာစီးရရှိစေမည် ဖြစ်ပါသည်။

အာရှဒေသတွင်း အချို့သော နိုင်ငံများ ဆိုလျှင် မိမိတို့နိုင်ငံအတွင်း အရင်းအနှီး ဈေးကွက်များ ပေါ်ထွန်းစေရေးအတွက် နည်းလမ်းမျိုးစုံကို အသုံးပြုကာ ဆောင်ရွက်လျက် ရှိပါသည်။ ဥပမာ ခိုင်မာ တောင့်တင်းသည့် ပုဂ္ဂလိကပိုင် ကုမ္ပဏီများအား အများနှင့် သက်ဆိုင်သော ကုမ္ပဏီများအဖြစ် ပြောင်းလဲစေနိုင်ရေးအတွက် *Public Companies Inducement Law* များ ရေးဆွဲ ပြဋ္ဌာန်းပေးခြင်း၊ အခြား လိုအပ်သော ဥပဒေများကို ရေးဆွဲ ပြဋ္ဌာန်းပေးခြင်း၊ ရှယ်ယာအမည် ပြောင်းလဲရာတွင် ထမ်းဆောင်ရသော အခွန်နှုန်းထားများကို လျော့ချပေးခြင်း၊ အများနှင့် သက်ဆိုင်သော ကုမ္ပဏီများအား အထူးအခွင့်အရေးများ ပေးခြင်း စသည်ဖြင့် ဆောင်ရွက်ပေးလျက် ရှိပါသည်။

မည်သို့ပင်ဆိုစေ စတော့ရှယ်ယာ ဈေးကွက်များသည် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ စီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်စေရန် အဓိက တွန်းအားတစ်ရပ် ဖြစ်သော ကာလရှည် အရင်းအနှီးများကို စုစည်းရာ၊ စီးဆင်းရာ ဈေးကွက်တစ်ခုပင် ဖြစ်ပေသည်။ သို့ဖြစ်ရာ မိမိနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရာတွင် ပါဝင်ထမ်းရွက်နေသူများ၊ ပါဝင်လိုသူများ အနေဖြင့် လေ့လာသင့်၊ နားလည် ကျင့်သုံးသင့်သော ဈေးကွက်တစ်ခု ဖြစ်သည်မှာ မငြင်းသာသော အကြောင်းတရား တစ်ခုပင် ဖြစ်ပါသည်။ လေ့လာဖတ်ရှုသူများ အနေနှင့်လည်း တစ်စုံတစ်ရာသော အကျိုးကျေးဇူး ရရှိမည်ဟု မျှော်လင့်ပါသည်။

mgyoe.com

အခန်း (၁)

ဘဏ္ဍာရေးဈေးကွက်အကျဉ်းချုပ်

စီးပွားရေး ပညာရပ် ဝေါဟာရအရ ဘဏ္ဍာရေးဈေးကွက် ဆိုသည်မှာ အများပြည်သူတို့အား ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ စာချုပ်စာတမ်းများ၊ ငွေကြေးနှင့် အာမခံ စာချုပ်စာတမ်းများကို လွယ်လင့်တကူ ဝယ်ယူရောင်းချနိုင်ရန်၊ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံနိုင်ရန်အတွက် နည်းလမ်းများ စနစ်တကျ ချမှတ်ပေးထားသော ဈေးကွက်နေရာ တစ်ခုကို ခေါ်ဆိုပါသည်။ ဘဏ္ဍာရေးဈေးကွက်သည် နှစ် ရာပေါင်းများစွာကတည်းက ပေါ်ပေါက်လာခဲ့ပြီး ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ၊ တီထွင်မှုများ တဖြည်းဖြည်းချင်း ပြုလုပ်လာခဲ့သည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ စီးပွားရေးစနစ်တစ်ခု အတွင်းတွင် ဝယ်ယူလိုသူနှင့် ရောင်းချလိုသူများသည် အရင်းအမြစ်များကို ခွဲဝေသတ်မှတ်နိုင်ရန် အလို့ငှာ အပြန်အလှန် တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်ကြရင်း ဈေးကွက်နေရာ တစ်ခု ဖန်တီး ဖြစ်တည်လာပြီး ယင်းဈေးကွက်နေရာမှတစ်ဆင့် ဝယ်ယူအား၊ ရောင်းလိုအားများအပေါ် မူတည်၍ ဈေးနှုန်းများ ဖြစ်ပေါ်လာပါသည်။

ဘဏ္ဍာရေးဈေးကွက်၏ အဓိက မြစ်ဖျားခံရာ အင်အားစုများ၊ အခြေခံ စုဆောင်းသူများမှာ အိမ်ထောင်စုများ ဖြစ်ပါသည်။ ထို့အပြင် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ၊ အစိုးရနှင့် နိုင်ငံရပ်ခြား ကုမ္ပဏီများနှင့် ၎င်းတို့၏ အစိုးရများသည်လည်း ပိုလျှံနေသော ငွေကြေးများကို သုံးစွဲသူများသို့ ပြန်လည် ချေးငှားခြင်းကို ဆောင်ရွက်ကြရပါသည်။ အဓိက သုံးစွဲသူ

စတော့ရှယ်ယာဈေးကွက် အခင်းအကျင်း

mgyoe.com

SAMPLE BOOK

ချေးငှားသူများမှာမူ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းကြီးများ၊ အစိုးရများ ဖြစ်ပြီး အိမ်ထောင်စုများသည်လည်း ၎င်းတို့၏ လိုအပ်သော ငွေကြေး အရင်းအနှီးများအတွက် ပြန်လည်ချေးငှားခြင်းကို ပြုလုပ်ကြရပြန်ပါသည်။

ဘဏ္ဍာရေးဈေးကွက်သည် နိုင်ငံတစ်ခု တည်ဆောက်ရာတွင် မရှိမဖြစ် လိုအပ်သော စီးပွားရေး လုပ်ငန်းဆောင်တာများအတွက် လိုအပ်သော ငွေကြေးကို ဖြည့်စွမ်းပေးရာ အဓိက နေရာကြီးတစ်ခု ဖြစ်သလို အိမ်ထောင်စုများ၊ လုပ်ငန်းများနှင့် အစိုးရတို့အကြား ဆက်သွယ် ပေါင်းကူးပေးရာ နေရာတစ်ခုလည်း ဖြစ်သည်။

ယင်းဈေးကွက်သည် လွတ်လပ်သော ဈေးကွက်စီးပွားရေးစနစ်များ အောက်တွင် သော်လည်းကောင်း၊ ထိန်းကျောင်းမှု ရှိသော ဈေးကွက်စီးပွားရေး စနစ်များအောက်တွင် သော်လည်းကောင်း ဖြစ်ပေါ် တည်ရှိနေပါသည်။

ဤနေရာတွင် ဗဟိုဘဏ်များ၏ အခန်းကဏ္ဍသည် ဘဏ္ဍာရေးစနစ်အတွင်း အရေးပါသော နေရာမှ ရပ်တည်လျက် ရှိပြီး ငွေကြေးထောက်ပံ့ရာနေရာအဖြစ် လည်းကောင်း၊ ဘဏ္ဍာရေး အဖွဲ့အစည်းများအား စီမံကြီးကြပ်သည့် အဖွဲ့တစ်ခုအဖြစ် လည်းကောင်း ရပ်တည်လျက် ရှိပါသည်။ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးဘဏ်စနစ်(*commercial banking*) သည် ဘဏ္ဍာရေးစနစ် တစ်ခုအတွက် အခြေခံအကျဆုံး အဖွဲ့အစည်းတစ်ခု ဖြစ်ပြီး ပြည်သူတို့၏ အပ်နှံငွေများကို လက်ခံရာ ဌာနနှင့် ကာလတို ချေးငွေများ ထုတ်ချေးပေးရာ ဌာနတစ်ခုအဖြစ် ရပ်တည်လျက် ရှိပါသည်။ အခြားသော ဘဏ္ဍာရေး ဈေးကွက်၏ အစိတ်အပိုင်းများမှာ ငွေစုဘဏ်လုပ်ငန်းများ၊ အာမခံ ကုမ္ပဏီများ၊ ကာလရှည် ဘဏ္ဍာငွေထောက်ပံ့ပေးရာ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု ဘဏ်များနှင့် ငွေချေး သက်သေခံလက်မှတ် ကုမ္ပဏီများ ဖြစ်ကြပါသည်။

ဘဏ္ဍာရေး ကြားခံအဖွဲ့အစည်းများ တည်ရှိနေခြင်းအကြောင်းရင်း ဘဏ္ဍာရေးဈေးကွက်အတွင်းတွင် ဘဏ္ဍာရေး ကြားခံအဖွဲ့အစည်းများ (*financial intermedaires*)၊ ဘဏ်များ၊ စတော့ရှယ်ယာဈေးကွက်

mgyoe.com

များ၊ ငွေချေး သက်သေခံ လက်မှတ် ကုမ္ပဏီများ (*securities companies*) တည်ရှိနေခြင်း အကြောင်းရင်းများမှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်ပါသည် -

- (က) စရိတ်စက လျော့နည်းသက်သာစေခြင်း၊
- (ခ) ဆုံးရှုံးနိုင်ခြေရှိမှု (*risk*) လျော့နည်းစေခြင်း၊
- (ဂ) သတင်းခေါက်ချိုးမညီမှုများ ဖြစ်ပေါ်ခြင်း (*asymmetric information*)။

(က) စရိတ်စက လျော့နည်းသက်သာစေခြင်း

ဘဏ္ဍာရေး ဈေးကွက် အတွင်းတွင် လုပ်ငန်း ဆောင်ရွက်မှု စရိတ် (*transaction cost*) များ ဖြစ်ပေါ်နေမှုကို မလေ့လာမီ ဘဏ္ဍာရေး ကြားခံ အဖွဲ့အစည်းများ၊ သွယ်ဝိုက်၍ ဘဏ္ဍာငွေ ဖြည့်တင်းနည်း (*indirect financing*) များသည် ဘဏ္ဍာရေး ဈေးကွက်အတွင်းတွင် အရေးပါသော အခန်းကဏ္ဍမှ မည်သည့်အတွက် ပါဝင်နေကြောင်း သိရှိရန် လိုပါသည်။

လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှုစရိတ် ဆိုသည်မှာ ဘဏ္ဍာရေး ဈေးကွက် အတွင်း လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှုများအတွက် ကုန်ကျသော ငွေကြေးနှင့် အချိန်ကို ဆိုလိုပါသည်။ ဘဏ္ဍာရေး ကြားခံအဖွဲ့များသည် ၎င်းတို့၏ အတတ်ပညာနှင့် ကျွမ်းကျင်မှုများကို အသုံးပြုကာ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက် မှု စရိတ်များကို အတတ်နိုင်ဆုံး လျော့ချလေ့ရှိပါသည်။ အဘယ်ကြောင့် ဆိုသော် ၎င်းတို့၏ အရောင်းအဝယ် ပြုလုပ်မှုများသည် ပမာဏ ကြီးမား သောကြောင့် *economy of scale* ဟု ခေါ်သော လုပ်ငန်းအရွယ်အစား ကြီးမားလာ၍ စီးပွားရေး တွက်ခြေကိုက်မှုကို ရရှိစေပေသည်။ လုပ်ငန်း ဆောင်ရွက်သည့် ပမာဏ ကြီးမားလေလေ ၎င်းတို့၏ ပျမ်းမျှ ကုန်ကျ စရိတ်များ လျော့နည်းလေလေ ဖြစ်သည်။ ကုန်ကျစရိတ်များ လျော့နည်း လေလေ တစ်ဖက်တွင် အမြတ်အစွန်း ရရှိမှု ပိုများလေလေ ဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် အဆိုပါ ဘဏ္ဍာရေး ကြားခံအဖွဲ့အစည်းများ၏ လုပ်ငန်း

ဆောင်ရွက်မှုစရိတ် လျော့နည်းခြင်းသည် ဖောက်သည်များအတွက် ငွေဖြစ်လွယ်မှု (*liquidity*) ကို ဖြစ်ပေါ်စေပြီး ဖောက်သည်များအတွက် ဘဏ္ဍာရေး လုပ်ငန်းဆောင်တာများကို စရိတ်သက်သာစွာ ဆောင်ရွက် နိုင်စေပါသည်။

(ခ) ဆုံးရှုံးနိုင်ခြေ ရှိမှု လျော့နည်းစေခြင်း

အခြား အကျိုးကျေးဇူး တစ်ခုမှာ ဘဏ္ဍာရေး အဖွဲ့အစည်း တစ်ခု၏ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှုစရိတ် လျော့နည်းသက်သာခြင်းမှ ဆက်နွယ်လျက် ရှိသော အကျိုးတစ်ရပ် ဖြစ်ပြီး ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများအတွက် ဆုံးရှုံးနိုင်ခြေ ရှိမှုများကို လျော့ကျစေခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ဘဏ္ဍာရေးဈေးကွက်အတွင်း ရင်းနှီးမြှုပ်နှံခြင်းသည် ဆုံးရှုံးနိုင်ခြေ များသော ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ ရှိ သလို ဆုံးရှုံးနိုင်ခြေ နည်းသော ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများလည်း ရှိပါသည်။ ၎င်းရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ၏ အကျိုးအမြတ် ပြန်ရချက်သည်လည်း အတိ အကျ တွက်ချက်ရန် ခက်ခဲပါသည်။ ဥပမာ တည်ထောင်စ ကုမ္ပဏီ တစ်ခု၏ စတော့များကို ဝယ်ယူ ရင်းနှီး မြှုပ်နှံခြင်းသည် အခြေကျပြီး သော ကုမ္ပဏီ တစ်ခု၏ ရှယ်ယာများကို ဝယ်ယူရင်းနှီးခြင်းထက် ပိုမို၍ ဆုံးရှုံးမှု ဖြစ်နိုင်ခြေ များပါသည်။ ကော်ပိုရိတ် ငွေချေး စာချုပ်များ ဝယ်ယူခြင်းသည် အစိုးရ ငွေချေး စာချုပ်များ ဝယ်ယူခြင်းထက် ဆုံးရှုံး နိုင်ခြေ ပိုမိုများပါသည်။ မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ ဘဏ္ဍာရေး ဝန်ဆောင်မှု စရိတ်များ လျော့ကျခြင်းကလည်း ဖောက်သည်များအတွက် ဝန်ထုပ် ဝန်ပိုးကို လျော့ကျစေပါသည်။

ဘဏ္ဍာရေး ကြားခံ အဖွဲ့အစည်းများသည် ဆုံးရှုံးနိုင်ခြေ ရှိသော ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများကို စုစည်းကာ ဆုံးရှုံးနိုင်ခြေများကို ဖြန့်ကြက် လျော့ပါး သွားအောင် ပြုလုပ်နိုင်စွမ်း ရှိပြီး ယင်း စုစည်းထားသော ရင်းနှီးမြှုပ်နှံ မှုများကို *risk free assets* များအဖြစ် ဖောက်သည်များကို ပြန်လည် ရောင်းချခြင်းဖြင့် ဖောက်သည်များအဖို့ လုံခြုံစိတ်ချရသော ရင်းနှီးမြှုပ်နှံ မှုများကို ရရှိစေပါသည်။ ဘဏ္ဍာရေး ကြားခံအဖွဲ့များသည် ဆုံးရှုံးနိုင်ခြေ ရှိမှုများကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာကာ စုပေါင်း ထမ်းရွက်စေသောနည်းကို အသုံး

ပြု၍ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူ တစ်ဦးချင်းစီ၏ ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုးကို လျော့ချပေးနိုင်ပါသည်။ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုအစု (*portfolio*) တစ်ခုလုံး၏ အကျိုးအပြစ်များသည် ဘယ်သောအခါမှ တစ်လမ်းတည်းသို့ ဦးတည်သွားလေ့ မရှိပါ။ ယင်းအစုထဲတွင် တစ်ခုက အကျိုးအမြတ် လျော့နည်းနေချိန်တွင် အခြားရင်းနှီးမှုများမှ အကျိုးအမြတ်များ ရရှိနေသဖြင့် ယင်း *portfolio* တစ်ခုလုံးသည် တစ်ပြိုင်နက် ထိခိုက်နိုင်ခြေမှာ အလွန်နည်းပါးပါသည်။ ဤနေရာတွင် ဘဏ္ဍာရေး ကြားခံအဖွဲ့များ၏ ကျွမ်းကျင်မှုသည် လွန်စွာမှ အရေးပါလှပေသည်။

(ဂ) သတင်းခေါက်ချိုးမညီမှုများ ဖြစ်ပေါ်ခြင်း

ထို့အပြင် ဘဏ္ဍာရေး ကြားခံအဖွဲ့စည်းများသည် သွယ်ဝိုက်ဘဏ္ဍာငွေ ဖြည့်တင်းနည်းများ (*indirect financing*) တွင် အဘယ့်ကြောင့် အရေးပါသော နေရာမှ ရပ်တည်နေရပါသနည်း ဆိုလျှင် ဘဏ္ဍာရေးဈေးကွက်တွင် သတင်းခေါက်ချိုးမညီမှုများ ဖြစ်ပေါ်နေခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပေသည်။ ခေါက်ချိုးမညီသော သတင်းအချက်အလက် ဆိုသည်မှာ အဖွဲ့တစ်ဖွဲ့သည် အခြား အဖွဲ့တစ်ဖွဲ့၏ လုံလောက်သော သတင်း အချက်အလက်များကို ရရှိနိုင်ခြင်း မရှိသည့် အခြေအနေတစ်ရပ်ကို ခေါ်ဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။ မိမိပိုလျှံငွေများကို အတိုး ရရှိစေရန် ဆောင်ရွက်လိုသော ငွေရှင်တစ်ယောက်သည် မိမိငွေကို ချေးယူနိုင်မည့်သူကို လွယ်ကူစွာ ရှာဖွေမှု မပြုနိုင်ခြင်းသည်လည်း ခေါက်ချိုးမညီသော သတင်းအချက်အလက်များ ဖြစ်ပေါ်ခြင်း၏ သာဓကတစ်ခု ဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်၍ ဘဏ္ဍာရေးလုပ်ဆောင်ချက်များကို အဆိုပါ အဖွဲ့များ အတွင်းတွင် တိတိပပ လုပ်ဆောင်နိုင်ခြင်း မရှိသောကြောင့် ဘဏ္ဍာရေး ကြားခံအဖွဲ့အစည်းများ၏ အရေးပါမှုများ ဖြစ်တည်လာခြင်း အကြောင်းရင်း ဖြစ်ပေသည်။

အညံ့စား ရွေးချယ်မှု (*adverse selection*) ဟူသည် ဘဏ္ဍာရေးလုပ်ဆောင်ချက် (*financial transaction*) များ ဆောင်ရွက်ရာတွင် ဖြစ်ပေါ်လေ့ရှိပါသည်။ ဥပမာ- ဘဏ်ချေးငွေများ ချေးယူမှုတွင် ခိုင်မာမှု

မရှိသော ချေးငွေများကို ချေးငှားမိခြင်း၊ မရိုးသားသော ဖောက်သည်များအား ချေးငှားမိခြင်းဖြင့် ဘဏ်များတွင် ချေးငွေ ပေးဆပ်ရန် ပျက်ကွက်မှုများ၊ မလိုလားအပ်သော ရလဒ်များကို ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဘဏ်များသည် အဆိုပါ မရိုးသားသော ဖောက်သည်များ၏ သတင်းအချက်အလက်များကို ရှာဖွေထောက်လှမ်းပြီး ယင်းသို့သော ဖောက်သည်များကို ငွေထုတ်ချေးခြင်း မပြုမိရန် အထူးသတိချပ်သင့်ပေသည်။

ကျင့်ဝတ်ပျက်ယွင်းမှု (*moral hazard*) သည်လည်း ဘဏ္ဍာရေးလုပ်ဆောင်ချက်များ ဆောင်ရွက်ချိန်တွင် ဖြစ်ပေါ်လေ့ရှိပါသည်။ ဘဏ်များသည် ၎င်းတို့၏ချေးငွေများကို ချေးပေးလိုက်သည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် ဆုံးရှုံးနိုင်ခြေ ရှိမှု (*risk*) ကို စတင်ထမ်းလိုက်ရပါသည်။ ထိုအချိန်တွင်ပင် ငွေချေးသူ ဖောက်သည်များသည် ဘဏ်၏ သတ်မှတ်ချက်များ၊ မူလ ချမှတ်ထားသော စည်းမျဉ်းများနှင့် မကိုက်ညီသော လုပ်ဆောင်ချက်များကို ဆောင်ရွက်မည် ဆိုလျှင် ယင်း ချေးငွေများ ပြန်လည်ပေးဆပ်ရန် ပျက်ယွင်းမည့် အလားအလာ များမည် ဖြစ်ပါသည်။

ဤသို့ အညံ့စား ရွေးချယ်မှုနှင့် ကျင့်ဝတ် ပျက်ယွင်းမှုများသည် ဘဏ္ဍာရေးဈေးကွက်အတွင်းတွင် အရေးပါသော အတားအဆီးများပင် ဖြစ်ပါသည်။ ဘဏ္ဍာရေး ကြားခံအဖွဲ့အစည်းများသည် ဤပြဿနာများကို လျော့နည်းပပျောက်အောင် ဆောင်ရွက်ကြရပါသည်။ အသေးစား ချွေတာစုဆောင်းလိုသူ ပြည်သူများသည်လည်း ဘဏ္ဍာရေး ကြားခံအဖွဲ့အစည်းများ၏ အကူအညီဖြင့် ၎င်းတို့၏ငွေကြေးကို ယုံကြည်စိတ်ချစွာ အပ်နှံစုဆောင်းနိုင်သလို ဘဏ္ဍာရေး ကြားခံအဖွဲ့များကလည်း အဆိုပါ စုဆောင်းသူများ၏ ငွေကြေးများကို စုစည်းလျက် ခိုင်မာသော၊ စိတ်ချရသော ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု စာချုပ်စာတမ်းများကို ဝယ်ယူရင်းနှီးကာ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများသို့ အကျိုးအမြတ် ပြန်လည်ခွဲဝေပေးပါသည်။ ၎င်းအဖွဲ့အစည်းများသည်သာ သာမန်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများထက် အကျိုးအမြတ် ပိုမိုရရှိအောင် စွမ်းဆောင်နိုင်သော အတတ်ပညာများ ရှိပြီး ဘဏ္ဍာရေးရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများကို အကောင်းအဆိုး ခွဲခြမ်း စိတ်ဖြာနိုင်ကြပါသည်။

ဘဏ္ဍာရေးဈေးကွက်

ဘဏ္ဍာရေးဈေးကွက် (*financial market*) တွင် ကာလရှည် ဘဏ္ဍာရေးဈေးကွက် သို့မဟုတ် အရင်းအနှီးဈေးကွက် (*capital market*) နှင့် ကာလတို ဘဏ္ဍာရေးဈေးကွက် သို့မဟုတ် ငွေကြေးဈေးကွက် (*money market*) ဟူ၍ နှစ်ပိုင်း ခွဲခြားထားပါသည်။

အရင်းအနှီးဈေးကွက် ဆိုသည်မှာ သက်တမ်း တစ်နှစ်ထက် ပိုသော ကာလရှည် ငွေချေး သက်သေခံ လက်မှတ်များ(*securities*)ကို အရောင်းအဝယ် ပြုလုပ်သော ဈေးကွက်ကို ခေါ်ပါသည်။ ယင်းတွင် စတော့ရှယ်ယာများ၊ ငွေချေးစာချုပ်များ၊ အစိုးရ ငွေတိုက်စာချုပ်များ ပါဝင်ပါသည်။ အရင်းအနှီး ဈေးကွက်တွင် မူလဈေးကွက် (*primary market*) နှင့် ဆင့်ပွားဈေးကွက် (*secondary market*) ဟူ၍ ထပ်မံ ခွဲခြားထားပါသည်။

မူလဈေးကွက် ဆိုသည်မှာ စတော့ရှယ်ယာများ၊ ငွေချေးစာချုပ်များကို အများပြည်သူသို့ စတင်ဖြန့်ဖြူး ရောင်းချသော ဈေးကွက် ဖြစ်ပြီး ဆင့်ပွားဈေးကွက် ဆိုသည်မှာ ထုတ်ဝေရောင်းချထားပြီးသော ငွေချေး သက်သေခံ လက်မှတ်များကို ပြန်လည် ရောင်းဝယ် ဖောက်ကားသော ဈေးကွက် ဖြစ်ပါသည်။ *Trading market* ဟုလည်း ခေါ်ဆိုပါသည်။ ဆင့်ပွားဈေးကွက်တွင် စတော့ဈေးကွက် (*stock market*) နှင့် ငွေချေးစာချုပ်ဈေးကွက် (*bond market*) ဟူ၍ ထပ်မံ ခွဲခြားထားပါသည်။

ငွေကြေးဈေးကွက်တွင်မူ သက်တမ်း တစ်နှစ်အောက် ရှိသော ကာလတို ငွေတိုက်လက်မှတ်များ (*treasury bill*)၊ ဘဏ်များအချင်းချင်း ငွေချေးယူသော ဈေးကွက် (*interbank market*) နှင့် ဗဟိုဘဏ်မှ ငွေကြေးဈေးကွက်အတွင်း ဝင်ရောက် ရောင်းဝယ်သော ဈေးကွက် (*open market*) စသည်တို့ ပါဝင်ပါသည်။

Interbank market တွင် တောင်းခံလျှင် ပြန်လည်ပေးအပ်ရမည့် ဘဏ်အချင်းချင်း ချေးငွေ ဈေးကွက် (*call market*) နှင့် ငွေတိုက်လက်မှတ်များ အရောင်းအဝယ် ပြုလုပ်သော ဈေးကွက် (*bill trading*

market) ဟူ၍ ထပ်မံခွဲခြားထားပါသည်။ *Open market* တွင် ငွေတိုက်လက်မှတ်များ၊ ရင်းနှီးမြုပ်နှံမှု စာချုပ်စာတမ်းများကို ရောင်းချပြီး နောက်ပိုင်း သဘောတူထားသည့်အချိန်၊ ဈေးနှုန်းဖြင့် ပြန်လည်ဝယ်ယူမည့် စာချုပ်များ (*REPO*)၊ ဘဏ်အချင်းချင်း ချေးငွေများ၊ ဘဏ်ကြွေးမြီ စာချုပ်လက်မှတ်များ၊ ဘဏ်၏ သဘောတူ ကတိစာချုပ်များနှင့် ကူးသန်းရောင်းဝယ်မှု စာချုပ်စာတမ်းများ ပါဝင်သည်။

အရင်းအနှီးဈေးကွက် စာချုပ်စာတမ်းများ (*Capital Markets Instruments*)

(က) ငွေချေးစာချုပ်များ (*bonds*)

ငွေချေးစာချုပ်သည် ကြွေးမြီဝန်ခံချက် (*IOU*) နှင့် တူညီပါသည်။ ငွေချေးစာချုပ် ထုတ်ဝေသူသည် ငွေချေးယူသူ ဖြစ်ပါသည်။ ငွေချေးစာချုပ် ဝယ်ယူသူသည် ငွေချေးငှားသူ ဖြစ်ပါသည်။ သို့သော် ကြွေးမြီဝန်ခံချက်နှင့် ခြားနားသည်မှာ ငွေချေးစာချုပ်များသည် တစ်ဦးမှတစ်ဦးသို့ လွှဲပြောင်းနိုင်သည့် အခွင့်အလမ်း ရှိပါသည်။ ငွေချေးစာချုပ်တွင် စာချုပ်၏ သက်တမ်း၊ အတိုးနှုန်း၊ အတိုးပေးမည့် ကာလ စသည်တို့ဖြင့် ပြည့်စုံစွာ ပါရှိပါသည်။ ငွေချေးစာချုပ်သည် ပုံမှန် အတိုးပေးရပြီး သက်တမ်းစေ့သည့် အချိန်တွင် အရင်း ပြန်အမ်းရပါသည်။

(ခ) အစိုးရ ငွေချေးစာချုပ်များ (*government bonds*)

အစိုးရ၏ ဘဏ္ဍာငွေ လိုအပ်ချက်အရ ထုတ်ဝေသော စာချုပ်စာတမ်းများ ဖြစ်ပြီး အာမခံမှု အပြည့်အဝ ရရှိပါသည်။ ဆုံးရှုံးနိုင်ခြေ လုံးဝမရှိနိုင်သော ငွေချေးစာချုပ်များ ဖြစ်ပြီး ငွေချေးစာချုပ်များ အားလုံး၏ စံနမူနာပြု ပြန်ရနှုန်း မျဉ်းကွေး (*benchmark yield curve*) တစ်ခုအဖြစ် သတ်မှတ်ထားကြပါသည်။

(ဂ) ကော်ပိုရိတ် ငွေချေးစာချုပ်များ (*corporate bonds*)

ကော်ပိုရေးရှင်းများမှ ထုတ်ဝေသော ငွေချေးစာချုပ်များ ဖြစ်ပြီး သတ်မှတ်ထားသော သက်တမ်းပြည့်လျှင် အတိုးနှင့် အရင်းကို ပြန်လည်ပေး

အပ်မည်ဟု ကတိပြု၍ ထုတ်ဝေသော ငွေချေးစာချုပ်များ ဖြစ်ပါသည်။ အတိုးငွေများကို တစ်နှစ်လျှင် နှစ်ကြိမ် ထုတ်ပေးလေ့ ရှိပါသည်။ အစိုးရ မှ ထုတ်ဝေသော ငွေချေးစာချုပ်များထက် အနည်းငယ် စံချိန်နိမ့်သည် ဟု သတ်မှတ်ထားကြပါသည်။

(ဃ) စတော့ရှယ်ယာများ

ကုမ္ပဏီများမှ ငွေကြေး အရင်းအနှီး တိုးမြှင့်ရေးအတွက် ထုတ်ဝေသော ငွေချေးသက်သေခံ လက်မှတ်များ ဖြစ်ပါသည်။ အများအားဖြင့် ပေးရန် တာဝန်ကို ကန့်သတ်ထားကြပြီး ကုမ္ပဏီ ဖျက်သိမ်းသည့်အခါတွင် ပေးရန် တာဝန်များကို မိမိ ဝယ်ယူထားသည့် ရှယ်ယာ အရေအတွက်အထိသာ ကန့်သတ်ထားပါသည်။ ရှယ်ယာ ဝယ်ယူသူသည် ယင်းကုမ္ပဏီကို တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း ပိုင်ဆိုင်သည်ဟု သတ်မှတ်ပြီး ကိုယ်တိုင် စီမံအုပ်ချုပ်ပိုင်ခွင့်၊ မဲပေးပိုင်ခွင့်များ ရှိပါသည်။ ကုမ္ပဏီမှ ခွဲဝေပေးသော အမြတ်ဝေစုကို ခံစားနိုင်ပြီး ရှယ်ယာများကို လွတ်လပ်စွာ ရောင်းဝယ်နိုင်ခွင့် ရှိပါသည်။ သာမန် ရှယ်ယာများ (*ordinary shares*)၊ ဦးစားပေးရှယ်ယာများ (*preferred shares*) ဟူ၍ ထုတ်ဝေလေ့ ရှိပါသည်။

(င) ကြွေးမြီကို ငွေချေးသက်သေခံလက်မှတ်အဖြစ် အသွင်ပြောင်း ငွေရှာမှု နှင့် ကြွေးမြီ အာမခံစာချုပ်များ

ကြွေးမြီကို ငွေချေးသက်သေခံလက်မှတ်အဖြစ် အသွင်ပြောင်း ငွေရှာမှု (*securitization*) ဆိုသည်မှာ ဘဏ် သို့မဟုတ် အဖွဲ့အစည်းတစ်ခု၏ ငွေဖြစ်မလွယ်တော့သော၊ ကြွေးဆိုးများ ဖြစ်နေသော ဘဏ်ချေးငွေများ၊ အခြား ရရန်ပိုင်ခွင့်များကို အခြားသော ဘဏ္ဍာရန်ပုံငွေ အဖွဲ့တစ်ခုမှ ပြန်လည် စုစည်းကာ ၎င်းတို့အား ငွေဖြစ်လွယ်သော ငွေချေးသက်သေခံလက်မှတ်များအဖြစ် အသွင်ပြောင်းလဲ၍ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများသို့ ပြန်လည် ထုတ်ဝေရောင်းချခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ဤသို့ ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် အဆိုပါ အဖွဲ့အစည်း၏ ငွေသား စီးဆင်းမှုများ ပြန်လည် ချောမွေ့သွားစေသည့် ခေတ်သစ် ဘဏ္ဍာရေးလုပ်ငန်းတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ ထုတ်ဝေရာတွင် ရရန်ပိုင်ခွင့်များကို ကျောထောက်နောက်ခံပြု၍ ထုတ်ဝေသော

ငွေချေး သက်သေခံ လက်မှတ်များ (*asset-backed securities*)၊ အပေါင်ပစ္စည်းများကို ကျောထောက်နောက်ခံထားကာ ထုတ်ဝေသော လက်မှတ်များ (*mortgage-backed securities*) နှင့် အပေါင် ပေးအပ်ထားသော စာချုပ်စာတမ်းများကို ကျောထောက်နောက်ခံပြုကာ ထုတ်ဝေသော လက်မှတ်များ (*collateralized debt obligation*) ဟူ၍ ခွဲခြား ထုတ်ဝေလေ့ ရှိပါသည်။

(စ) ဒီရစ်တစ်ဈေးကွက် (*derivative markets*)

ဆုံးရှုံးနိုင်ခြေ ရှိမှု (*risk*) များကို လျော့နည်း သက်သာစေရန်အတွက် စီမံဆောင်ရွက်ပေးသော ဈေးကွက် ဖြစ်ပြီး ကြိုရောင်းကြိုဝယ်ဈေးကွက် (*futures market*) နှင့် ဝယ်ယူသူတို့၏ စိတ်ကြိုက် ရွေးချယ်ပိုင်ခွင့် ရှိသော ဈေးကွက် (*option market*) တို့ ဖြစ်ပါသည်။ ယင်းတွင် *put option, call option* စသည်တို့ ပါဝင်ပါသည်။

ငွေကြေးဈေးကွက်စာချုပ်စာတမ်းများ (*money market instruments*)

ငွေကြေးဈေးကွက်မှာ သက်တမ်း တစ်နှစ်နှင့် တစ်နှစ်ထက် လျော့နည်းသော ငွေချေးသက်သေခံ လက်မှတ်များကို အရောင်းအဝယ် ပြုလုပ်သော ဈေးကွက် ဖြစ်သည်။ ယင်းတွင် ငွေတိုက်လက်မှတ်များ၊ ဘဏ်အချင်းချင်း ချေးငွေများ၊ သဘောတူထားသည့် အချိန်၊ ဈေးနှုန်းဖြင့် ပြန်လည် ဝယ်ယူမည့် စာချုပ်များ၊ ဘဏ်ကြွေးမြီစာချုပ် လက်မှတ်များ၊ ဘဏ်၏ သဘောတူ ကတိစာချုပ်များ၊ ကူးသန်းရောင်းဝယ်မှု စာချုပ်စာတမ်းများ ပါဝင်သည်။

(က) ငွေတိုက်လက်မှတ်များ (*treasury bills*)

အစိုးရအမိန့်ဖြင့် ထုတ်ဝေသော လွှဲပြောင်းနိုင်သော ငွေတိုက်လက်မှတ်စာချုပ်စာတမ်းများ ဖြစ်သည်။ သက်တမ်းမှာ သုံးလ၊ ခြောက်လ၊ ကိုးလမှ တစ်နှစ်အထိ ရှိပြီး လေလံစနစ်ဖြင့် ရောင်းဝယ်လေ့ ရှိပါသည်။ ရင်းနှီး မြှုပ်နှံသူများမှ မူရင်းတန်ဖိုးထက် လျော့နှုန်းဖြင့် ဝယ်ယူပြီး သက်တမ်းစေ့လျှင် မူရင်းတန်ဖိုး ပြန်လည်ရရှိပါသည်။

(ခ) သဘောတူထားသည့်အချိန်၊ ဈေးနှုန်းဖြင့် ပြန်လည်ဝယ်ယူမည့်စာချုပ်များ (repurchase agreement, Repo)

အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုမှ သတ်မှတ်ထားသော နေ့ရက်တွင် သတ်မှတ်ထားသော ဈေးနှုန်းဖြင့် ပြန်လည်ဝယ်ယူပါမည်ဟု သဘောတူချက် ထားကာ အခြားအဖွဲ့တစ်ခုသို့ ရောင်းချသော ငွေချေး စာချုပ်စာတမ်းများ ဖြစ်ပါသည်။ အနှစ်သာရအားဖြင့် အပေါင်ပစ္စည်း အခြေခံကာ ထုတ်ဝေသော စာချုပ်စာတမ်းများ ဖြစ်ပြီး ခိုင်မာမှု ရှိပါသည်။

(ဂ) ဘဏ်အချင်းချင်း ဈေးငွေဈေးကွက် (interbank market)

ဘဏ်များအချင်းချင်း ယာယီ ဖြည့်တင်းသည့် ဈေးငွေ ဖြစ်ပြီး အများအားဖြင့် သက်တမ်းမှာ တစ်ရက် ဖြစ်ပါသည်။ သို့သော် တစ်ခါတစ်ရံ လိုအပ်ချက်အပေါ် မူတည်၍ သက်တမ်း ဆက်သွားလေ့ ရှိပါသည်။ ဘဏ်များ၏ အရန်ငွေကြေး ထားရှိမှုနှင့် အရန်ငွေ လိုအပ်ချက်အပေါ် မူတည်၍ တစ်နှစ်ပတ်လုံး လည်ပတ်လျက် ရှိပါသည်။

(ဃ) ဘဏ်ကြွေးမြီစာချုပ်လက်မှတ်များ (certificate of deposit)

ဘဏ်များမှ ထုတ်ဝေလေ့ ရှိပြီး ၎င်းလက်မှတ်များကို ဆင့်ပွားဈေးကွက်တွင် ရောင်းချနိုင်ပါသည်။ ငွေကြေးမူဝါဒ တင်းကျပ်သော အချိန်တွင် ဘဏ်များ၏ အရန်ငွေကြေး လိုအပ်ချက်များ ဖြည့်တင်းရန် ထုတ်ဝေလေ့ ရှိပါသည်။ အတိုးကို သက်တမ်း ပြည့်ချိန်မှ ပေးလေ့ရှိပါသည်။

(င) ဘဏ်၏သဘောတူကတိစာချုပ်များ (bankers' acceptance)

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကုန်သွယ်မှုများ၌ ငွေပေးချေရာတွင် ဘဏ်များမှ ဝယ်ယူသူကိုယ်စား ငွေပေးချေရန် ကတိပြုသော စာချုပ်စာတမ်းများ ဖြစ်သည်။ ဘဏ်များ၏ ကျောထောက်နောက်ခံပြုထားသော အဆိုပါ စာချုပ်စာတမ်းများမှာ ငွေကြေးဈေးကွက်တွင် အကျိုးဝင်သော လက်မှတ်များ ဖြစ်ပြီး ငွေတိုက်လက်မှတ်များထက် အကျိုးအမြတ် ပြန်ရနှုန်း (yield) ပို၍ များပါသည်။

စတော့ရှယ်ယာဈေးကွက် အခင်းအကျင်း

mgyoe.com

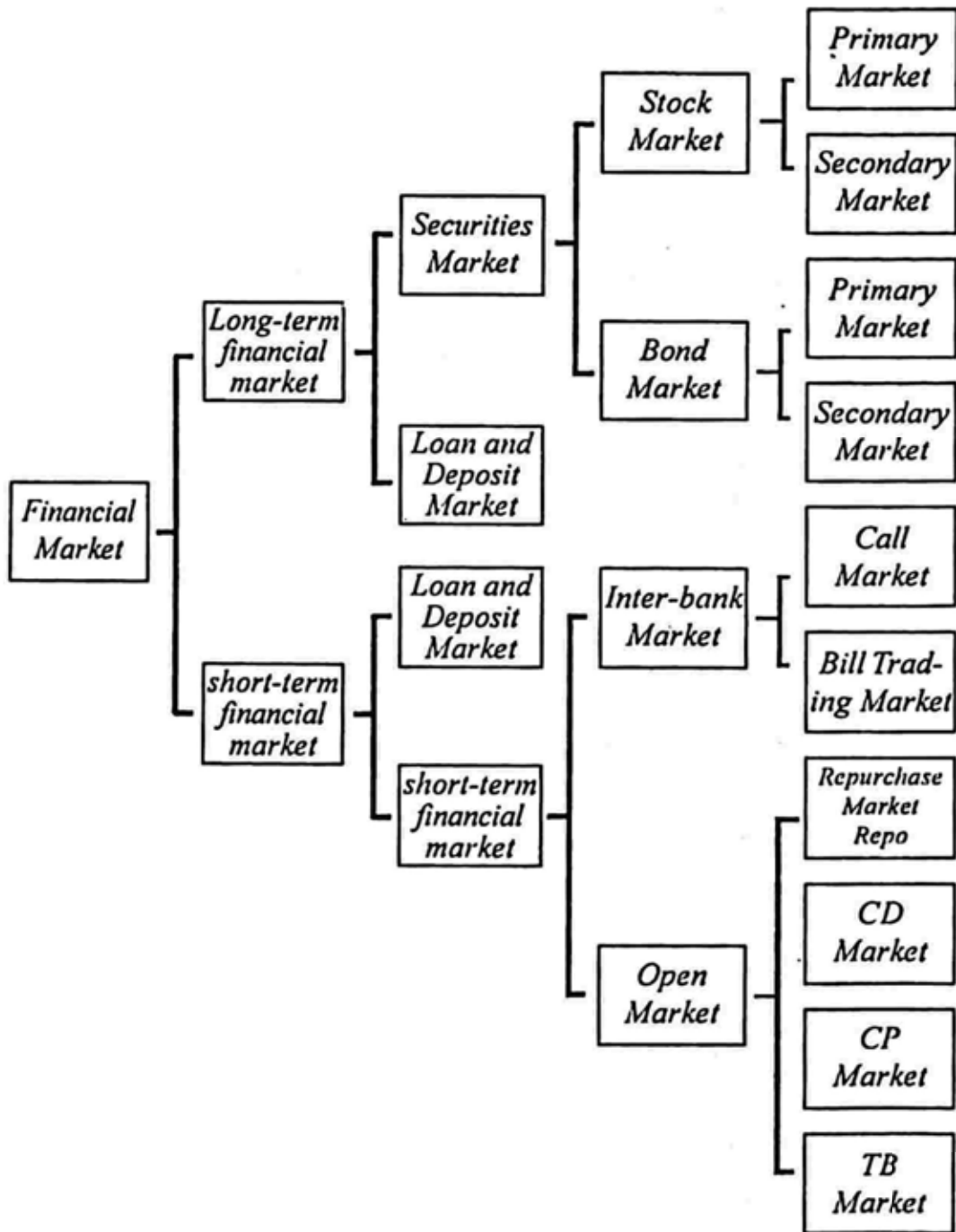
SAMPLE BOOK

(စ) ကူးသန်းရောင်းဝယ်မှု စာချုပ်စာတမ်းများ (*commercial paper*)

ကာလတို ကတိစာချုပ်များ ဖြစ်ပြီး ၎င်းတို့ကို အဆင့်မြင့် ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေး ဘဏ်များနှင့် ဘဏ္ဍာရေး ကုမ္ပဏီများမှ ရောင်းဝယ်ကြပါသည်။ သက်တမ်းအားဖြင့် နှစ်ရက်မှ ရက် ၂၇၀ အထိ ရှိပါသည်။

ဘဏ္ဍာရေးဈေးကွက် သရုပ်ဖော်ကားချပ်

ပုံ (၁-၁)

mgyoe.com

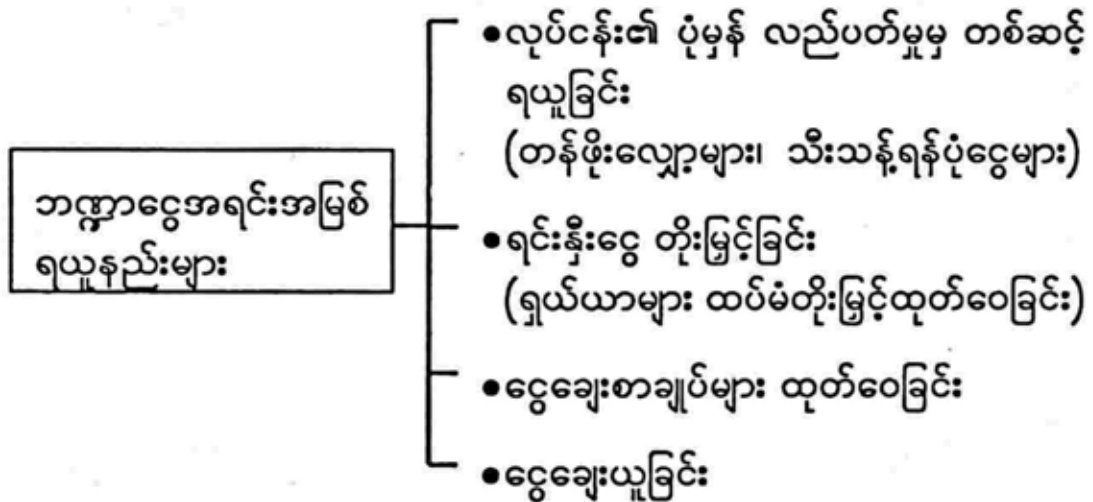
ဘဏ္ဍာငွေ ဖြည့်တင်းပုံနည်းစနစ်များ

ကုမ္ပဏီတစ်ခု၏ ဘဏ္ဍာငွေ အရင်းအမြစ်ကို မိမိလုပ်ငန်း ပုံမှန်လည်ပတ်မှုများ ဖြစ်သည့် တန်ဖိုးလျော့များ၊ သီးသန့်ရန်ပုံငွေများမှတစ်ဆင့် တိုးပွားအောင် လုပ်နိုင်သလို ရှယ်ယာများ ထုတ်ဝေခြင်း၊ ငွေချေးစာချုပ်များ ထုတ်ဝေခြင်း၊ ပြင်ပမှ ချေးငှားခြင်း စသည့် နည်းစနစ်များဖြင့် တိုးပွားအောင် ပြုလုပ်နိုင်ပါသည်။ ကုမ္ပဏီများသည် မိမိတို့နှင့် သင့်လျော်သော နည်းလမ်းကို အသုံးပြုကာ ရင်းနှီးငွေ တိုးချဲ့နိုင်ပါသည်။

အောက်ဖော်ပြပါ သရုပ်ဖော်ပုံကို ကြည့်ပါ။

ဘဏ္ဍာငွေဖြည့်တင်းပုံ နည်းစနစ်များ

ပုံ (၁-၂)

တိုက်ရိုက် ဘဏ္ဍာငွေ ဖြည့်တင်းနည်းနှင့် သွယ်ဝိုက် ဘဏ္ဍာငွေ ဖြည့်တင်းနည်း

ကော်ပိုရေးရှင်းကြီးများ၊ ကုမ္ပဏီများအနေဖြင့် မိမိ လိုအပ်သော ငွေကြေး အရင်းအနှီးများကို စတော့ရှယ်ယာများ ထုတ်ဝေကာ အများပြည်သူသို့ ရောင်းချခြင်းကို တိုက်ရိုက် ဘဏ္ဍာငွေ ဖြည့်တင်းခြင်း (direct financing) ဟု ခေါ်ပါသည်။

ကော်ပိုရေးရှင်းကြီးများ၊ ကုမ္ပဏီများ အနေဖြင့် မိမိ လိုအပ်သော ငွေကြေး အရင်းအနှီးကို ဘဏ်များမှ တစ်ဆင့် ချေးယူ၍ ဘဏ္ဍာငွေ ဖြည့်တင်းခြင်းကို သွယ်ဝိုက်၍ ဘဏ္ဍာငွေ ဖြည့်တင်းခြင်း (indirect financing) ဟု ခေါ်ဆိုပါသည်။

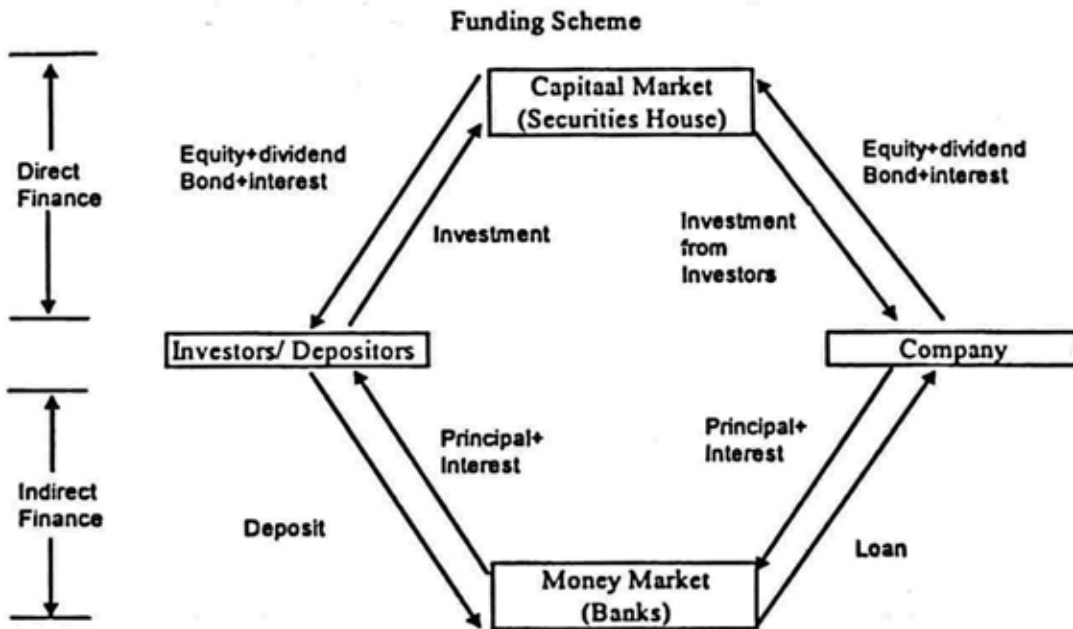
တိုက်ရိုက် ဘဏ္ဍာငွေ ဖြည့်တင်းခြင်းတွင် ကော်ပိုရေးရှင်းများ၊ ကုမ္ပဏီများသည် မိမိတို့ လိုအပ်သော အရင်းအနှီးကို စတော့ဈေးကွက် မှတစ်ဆင့် အများပြည်သူသို့ ရှယ်ယာများ ထုတ်ရောင်းကာ ငွေအရင်း အနှီး ရယူပါသည်။ မိမိကုမ္ပဏီမှ လုပ်ငန်းများ လုပ်ဆောင်ခြင်းဖြင့် မြတ်စွန်းသော အမြတ်ငွေထဲမှ ရှယ်ယာရှင်များသို့ အမြတ် ဝေစုကို နှစ်စဉ် သို့မဟုတ် အခါအားလျော်စွာ ဝေငှပေးလေ့ရှိပါသည်။ ကာလ ရှည် ရင်းနှီး မြှုပ်နှံမှု ဖြစ်ပြီး သက်တမ်းကာလမှာ ကုမ္ပဏီ တည်တံ့သရွေ့ ဖြစ်ပါသည်။

သွယ်ဝိုက်၍ ဘဏ္ဍာငွေ ဖြည့်တင်းသည့်နည်းတွင် ကုမ္ပဏီများသည် ဘဏ်များထံမှ ချေးငွေရယူခြင်း ဖြစ်ပြီး ဘဏ်များသည်လည်း အများ ပြည်သူ၏ အပ်နှံငွေများကို ချေးငွေအဖြစ် ဖန်တီးကာ စီးပွားရေး လုပ်ငန်းများသို့ ချေးငှားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ဘဏ်များသည် ပြည်သူလူထု ၏ အပ်နှံငွေများအတွက် အတိုး ပေးရပြီး ဘဏ်များမှတစ်ဆင့် လုပ်ငန်း များသို့ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးဆိုင်ရာ ချေးငွေများ ထုတ်ချေးခြင်းမှ အတိုးငွေများ ရရှိပါသည်။ ယင်းသို့ ဘဏ်များမှ ချေးငွေရယူရာတွင် ထုတ်ချေးသည့် ငွေကြေးပမာဏ၊ ချေးငွေသက်တမ်း စသည့် ကန့်သတ် ချက်များ ရှိပါသည်။

တိုက်ရိုက် ဘဏ္ဍာငွေ ဖြည့်တင်းနည်းနှင့် သွယ်ဝိုက်၍ ဘဏ္ဍာ ငွေ ဖြည့်တင်းနည်းများကို အောက်ဖော်ပြပါ ကားချပ်ဖြင့် တင်ပြ ပါသည်။

တိုက်ရိုက် ဘဏ္ဍာငွေ ဖြည့်တင်းနည်းနှင့် သွယ်ဝိုက် ဘဏ္ဍာငွေ ဖြည့်တင်းနည်း

ပုံ (၁-၃)

မူလ ဈေးကွက် (primary market) နှင့် ဆင့်ပွား ဈေးကွက် (secondary market)

မူလဈေးကွက်သည် စတော့များ၊ ရှယ်ယာများ၊ ငွေချေးစာချုပ်များကို စတင် ထုတ်ဝေ ဖြန့်ဖြူးရောင်းချသော ဈေးကွက် ဖြစ်သည်။ Issuing market ဟုလည်း ခေါ်ပါသည်။ အများနှင့် သက်ဆိုင်သော ကုမ္ပဏီများသည် ရှယ်ယာများကို အများပြည်သူသို့ ပထမဆုံးအကြိမ် ကမ်းလှမ်းရောင်းချခြင်း (initial public offering) ပြုလုပ်ကာ ရင်းနှီးငွေ မြှင့်တင်ကြပါသည်။ ရှယ်ယာဈေးနှုန်းများကို မူလဈေးနှုန်း (par value) ဖြင့် လည်းကောင်း၊ အပိုကြေး (premium) ဖြင့် လည်းကောင်း ရောင်းချကြပါသည်။ ရောင်းချရာတွင် တာဝန်ယူ ဖြန့်ချိသူအဖွဲ့ (underwriter) များမှတစ်ဆင့် ဆောင်ရွက်ကြပါသည်။

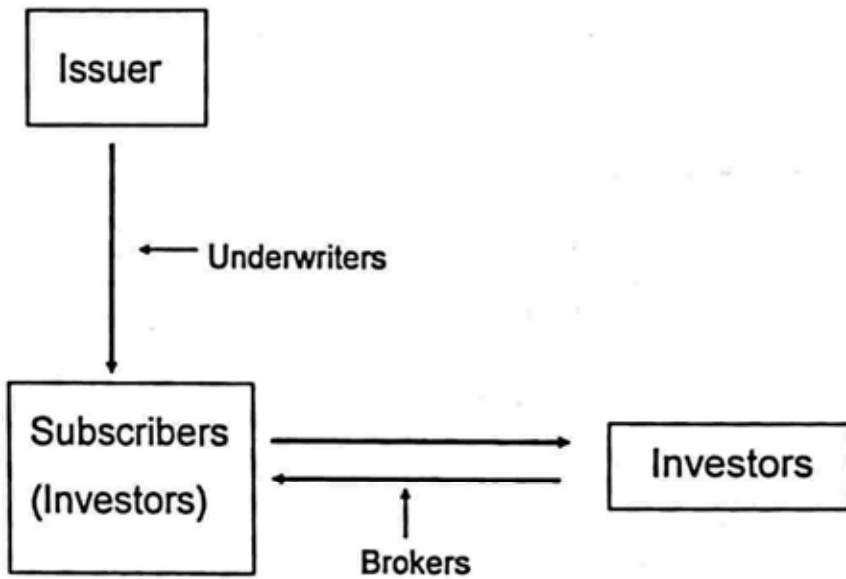
ဆင့်ပွားဈေးကွက်သည် အများပြည်သူသို့ ထုတ်ဝေ ရောင်းချပြီးသော ရှယ်ယာများကို ရောင်းဝယ် ဖောက်ကားသော ဈေးကွက်

စတော့ရှယ်ယာဈေးကွက် အခင်းအကျင်း

ဖြစ်သည်။ ဆင့်ပွား ဈေးကွက်တွင် ရင်းနှီး မြှုပ်နှံသူတို့သည် ငွေချေး သက်သေခံ လက်မှတ်ကုမ္ပဏီများမှ တစ်ဆင့် စတော့အိတ်ချိန်းများ တွင် လည်းကောင်း၊ ကောင်တာဈေးကွက်များ (over-the-counter market) တွင် လည်းကောင်း ဆောင်ရွက်နိုင်ကြပါသည်။

မူလဈေးကွက်နှင့် ဆင့်ပွားဈေးကွက်

ပုံ (၁-၄)

အခန်း (၂)

အများပိုင် ကုမ္ပဏီများနှင့် စတော့ဈေးကွက်

အများပိုင် ကုမ္ပဏီကြီးများသည် ရှယ်ယာကို မည်သို့ထုတ်ဝေ ရောင်းချ ကြမည်နည်း၊ ထုတ်ဝေထားသော ရှယ်ယာများကို မည်သည့်နေရာတွင် ရောင်းကြ၊ ဝယ်ကြမည်နည်း၊ ရရှိလာသော ငွေကြေးများကို လုပ်ငန်းများ တွင် မည်ကဲ့သို့ ထိရောက်စွာ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံကြမည်နည်း စသည်တို့ကို အများပြည်သူတို့ သိရှိထားကြရန် လိုအပ်ပါသည်။

အများပိုင် ကုမ္ပဏီတစ်ခု ဖြစ်လာပါက ရှယ်ယာများကို အများ ပြည်သူသို့ ကမ်းလှမ်း ရောင်းချရန် လိုအပ်ပါသည်။ ရှယ်ယာများကို မိမိကိုယ်တိုင် ရောင်းချကြသလို ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု ဘဏ်ကြီးများ၊ ငွေချေး သက်သေခံလက်မှတ် ကုမ္ပဏီများက တာဝန်ယူ ရောင်းချကြပါသည်။ ရောင်းချခြင်း မပြုမီ *due diligence* ဟု ခေါ်ဆိုသော ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးမှု များ ပြုလုပ်ရန် အရေးကြီးပါသည်။

Due diligence ဆိုသည်မှာ မိမိကုမ္ပဏီ၏ ရှယ်ယာများကို အများ ပြည်သူသို့ ကမ်းလှမ်း ရောင်းချခြင်း မပြုမီ ထုတ်ဝေမည့် သူများနှင့် တာဝန်ခံ ဖြန့်ချိရောင်းချမည့် အဖွဲ့များ၊ စာရင်းစစ်၊ စာရင်းကိုင်များ၊ ဥပဒေ အကျိုးဆောင်များ တွေ့ဆုံညှိနှိုင်းသည့် အစည်းအဝေး ဖြစ်ပါ သည်။ ယင်းအစည်းအဝေးတွင် ထုတ်ဝေမည့် ရှယ်ယာ အရေအတွက်၊ ရှယ်ယာ တစ်စောင်၏ တန်ဖိုး၊ ရောင်းချမည့်ငွေကို မည်သည့်လုပ်ငန်း

များတွင် အသုံးပြုမည်၊ ရေတိုရေရှည် စီမံကိန်းများ မည်သို့ ရေးဆွဲမည်၊ လုပ်ငန်းလမ်းညွှန်ရှင်းတမ်း (prospectus) ရေးဆွဲရာတွင် မည်သည့် အချက်များကို ထည့်သွင်း ရေးဆွဲသင့်သည် ဆိုသည်များကို ညှိနှိုင်း ဆွေးနွေးကြခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ရှယ်ယာအသစ်များ ထုတ်ဝေပုံ

ရှယ်ယာအသစ်များ ထုတ်ဝေ ရောင်းချပုံမှာ ဘဏ်ချေးငွေနှင့် ငွေချေးစာချုပ်များ ထုတ်ဝေ ရောင်းချကာ အရင်းအနှီး မြှင့်တင်ပုံနှင့် မတူဘဲ ကွဲပြား ခြားနားပါသည်။ ရှယ်ယာများ ထုတ်ဝေ ရောင်းချ၍ ဘဏ္ဍာငွေ အရင်းအနှီး မြှင့်တင်ရာတွင် ဘဏ်ချေးငွေ သို့မဟုတ် ငွေချေးစာချုပ် များကဲ့သို့ ပြန်လည်ပေးဆပ်ရန် မလိုဘဲ ကုမ္ပဏီ တည်တံ့သရွေ့ အခွန် ရှည်ပါသည်။ အမြတ်ဝေစု ခွဲဝေရာတွင်လည်း အခွန် ပေးဆောင်၍ အသားတင် အမြတ်ငွေကို ဒါရိုက်တာအဖွဲ့၏ သဘောတူ ဆုံးဖြတ်ချက်ဖြင့် ပေးအပ်နိုင်ပြီး ပုံသေ ရာနှုန်း မည်မျှ ပေးရမည်ဟု သတ်မှတ်ထားခြင်း မရှိပါ။ ရှယ်ယာ အသစ်များကို အောက်ပါနည်းလမ်းများအတိုင်း ထုတ်ဝေပါသည်။

(က) ဘဏ္ဍာငွေ အရင်းအနှီး မြှင့်တင်လို၍ ထုတ်ဝေခြင်း

ဤနည်းလမ်းသည် ရှယ်ယာ ထုတ်ဝေသူများအနေနှင့် အများပြည်သူသို့ လျှောက်လွှာများ ဖိတ်ခေါ်ကာ ရှယ်ယာအသစ်များ ထုတ်ဝေ ရောင်းချခြင်း ဖြစ်ပြီး ရင်းနှီး မြှုပ်နှံသူများမှ ရှယ်ယာအတွက် ငွေကြေးများ ထည့်ဝင်ရပါသည်။ ဤနည်းလမ်းမှာ အရိုးရှင်းဆုံး နည်းလမ်းတစ်ခု ဖြစ်ပြီး ရှယ်ယာ ဈေးနှုန်းများကို မူရင်းတန်ဖိုး (par-value) ဖြင့် လည်းကောင်း၊ ဈေးကွက်ပေါက်ဈေး (market price) သို့မဟုတ် သင့်တော်သော ဈေးနှုန်းဖြင့် လည်းကောင်း ရောင်းချလေ့ရှိပါသည်။

ဘဏ္ဍာငွေ မြှင့်တင်ပုံ နောက်တစ်နည်းမှာ ထုတ်ဝေသော ရှယ်ယာ အသစ်များကို မိမိတို့၏ မူလရှယ်ယာရှင်များသို့ မူရင်းဈေးဖြင့် အချိုးကျ သတ်မှတ်ရောင်းချပေးခြင်း (right offering) ဖြစ်ပြီး ဤအစီအစဉ်နှင့်

အတူ ကုမ္ပဏီ၏ မခွဲဝေဘဲ ထားသည့် သီးသန့် ရန်ပုံငွေများ (*reserve fund*) ကို ရင်းနှီးငွေအဖြစ် ပြောင်းလဲကာ ရှယ်ယာ အသစ်များအဖြစ် တိုးမြှင့်ထုတ်ဝေသည့် နည်းလမ်းကိုလည်း ကျင့်သုံးပါသည်။

(ခ) ဘဏ္ဍာငွေ အရင်းအနှီး မြှင့်တင်ရန် မလိုဘဲ ရှယ်ယာများ ထုတ်ခွဲခြင်း ဤနည်းစနစ်မှာ စတော့များကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာ (*stock split*) လုပ်သော နည်း ဖြစ်သည်။ ဤနည်းမှာ ဈေးကွက်အတွင်း ရှိနေသော ကုမ္ပဏီ၏ ရှယ်ယာ စုစုပေါင်းကို မိမိတို့ လိုအပ်သော ရှယ်ယာ အရေအတွက်သို့ ပွားယူလိုက်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် ကုမ္ပဏီအနေဖြင့် ရှယ်ယာ တစ်စုကို ၁၀ စုသို့ ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာလိုက်ပါက ဈေးကွက်အတွင်းရှိ စုစုပေါင်း အရေအတွက်မှာ ဆယ်ဆ ပွားသွားမည် ဖြစ်ပြီး သီအိုရီအရ စတော့ဈေးမှာလည်း ဆယ်ဆ လျော့ကျသွားမည် ဖြစ်ပါသည်။

ဤစတော့ ခွဲခြမ်း စိတ်ဖြာနည်းဖြင့် မိမိကုမ္ပဏီ၏ မခွဲဝေသော သီးသန့် ရန်ပုံငွေများကို စတော့အဖြစ် ပြောင်းလဲကာ ယင်းစတော့ကို ခွဲခြမ်း စိတ်ဖြာလိုက်ပြီး ရှယ်ယာရှင်များသို့ အခမဲ့ ဖြန့်ဝေသောနည်း (*free distribution*) ကို ဆောင်ရွက်နိုင်သလို ခွဲခြမ်းပြီး စတော့များကို အမြတ်ဝေစု (*stock dividend*) အဖြစ်လည်း ပေးအပ်နိုင်ပါသည်။

ရှယ်ယာများကို ထုတ်ဝေရောင်းချသော နည်းစနစ်များ

(က) *Right offering*

ပထမနည်းစနစ်မှာ လက်ရှိရှယ်ယာရှင်များကို ဦးစားပေး ရောင်းချခြင်း ဖြစ်ပြီး အများပြည်သူသို့ ကမ်းလှမ်းရောင်းချမည့် ဈေးနှုန်းထက် လျော့ ချခြင်းဖြင့် လည်းကောင်း၊ မူရင်းဈေးဖြင့် လည်းကောင်း ရောင်းချခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

(ခ) *Private placement*

ဒုတိယနည်းစနစ်မှာ မိမိကုမ္ပဏီ၏မိတ်ဖက်လုပ်ငန်းကြီးများ၊ အထောက် အကူပြု ကုမ္ပဏီကြီးများသို့ သီးသန့် ရောင်းချခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

(ဂ) *Public offering*

တတိယနည်းစနစ်မှာ အများပြည်သူသို့ ကမ်းလှမ်း ရောင်းချခြင်း နည်းစနစ် ဖြစ်ပါသည်။ အများပိုင် ကုမ္ပဏီကြီးများသည် မိမိတို့၏ ရှယ်ယာများ ထုတ်ဝေရောင်းချမှု နည်းစနစ်ကို အထက်ပါနည်းလမ်းများအတိုင်း ရွေးချယ် ကျင့်သုံးနိုင်ကြပါသည်။

အများပြည်သူသို့ ထုတ်ဝေရောင်းချပုံ နည်းစနစ်များလည်း ရှိပါသည်။ ၎င်းတို့မှာ *Firm commitment, Best effort, Standby commitment* စသည့် နည်းလမ်းများ ရှိပါသည်။

Firm commitment ဆိုသည်မှာ ထုတ်ဝေရောင်းချသော ရှယ်ယာများကို တာဝန်ယူ ဖြန့်ချိရောင်းချသည့် အဖွဲ့အစည်း (*underwriter*) တို့က သေချာပေါက် ကုန်အောင် တာဝန်ယူ ရောင်းချပေးသည့် နည်းစနစ် ဖြစ်ပါသည်။ ထုတ်ဝေ ရောင်းချရာတွင် ကုမ္ပဏီမှ ပေးသော လျော့နှုန်းငွေ (*discount*) ကို ဝင်ငွေအဖြစ် ရရှိပါသည်။

Best effort ဆိုသည်မှာ တာဝန်ယူ ရောင်းချပေးသည့် အဖွဲ့များက ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများသို့ အတတ်နိုင်ဆုံး ကုန်အောင် ရောင်းချပေးပြီး ရောင်းချ၍ မကုန်ပါက ထုတ်ဝေသူသို့ ပြန်လည် လွှဲအပ်သည့် စနစ် ဖြစ်ပါသည်။

Standby commitment ဆိုသည်မှာ ရှယ်ယာ ထုတ်ဝေသူ ကုမ္ပဏီများသည် ရှယ်ယာများကို *right offering* စနစ်ဖြင့် ရောင်းချပြီး အကယ်၍ မကုန်ခဲ့ပါက ကျန်သည့် ရှယ်ယာ အားလုံးကို *underwriter* တို့က ဝယ်ယူမည် ဟူသော သဘောတူညီချက် ပါရှိထားသော ရောင်းချမှု ဖြစ်သည်။

စတော့၊ ရှယ်ယာတို့၏ အဓိပ္ပာယ်

စတော့နှင့် ရှယ်ယာတို့၏ အဓိပ္ပာယ်မှာ သာမန်အားဖြင့် အတူတူပင် ဖြစ်သည်။ ကုမ္ပဏီတစ်ခု တည်ထောင်ရာတွင် သတ်မှတ်ထားသော ငွေကြေး အရင်းအနှီးကို ရှယ်ယာ အရေအတွက် မည်ရွေ့မည်မျှဖြင့်

ဖွဲ့စည်းသည်ကို ဖော်ပြသော ပမာဏ ဖြစ်သည်။ ဥပမာ ကုမ္ပဏီတစ်ခု ကို ငွေကျပ်တစ်ရာတန် ရှယ်ယာပေါင်း တစ်ထောင်ဖြင့် တည်ထောင် သည် ဆိုပါက ယင်းကုမ္ပဏီ၏ ခွင့်ပြု မတည်ရင်းနှီးငွေ (*authorized capital*) မှာ ကျပ်တစ်သိန်း ဖြစ်ပါသည်။ မိမိတို့ကုမ္ပဏီ၏ ရှယ်ယာ အရေအတွက်၊ ရှယ်ယာတစ်ခု၏ တန်ဖိုးကို မိမိတို့ ဒါရိုက်တာအဖွဲ့က ဆုံးဖြတ် သတ်မှတ်နိုင်ပါသည်။

နောင်တစ်ချိန် မိမိတို့ ကုမ္ပဏီ၏ ရှယ်ယာများကို ရှယ်ယာ အရေ အတွက် ပမာဏတစ်ခု (ဥပမာ ရှယ်ယာ ၁၀ စု) လျှင် စတော့ တစ်ခုဟု သတ်မှတ်၍ ဈေးကွက်တွင် ရောင်းချနိုင်ပါသည်။ စတော့အဖြစ် ပြောင်းရန် ရှယ်ယာများသည် အပြည့်အဝ ထည့်ဝင်ပြီးသော (*fully paid*) ရှယ်ယာများ ဖြစ်ရပါမည်။

ကုမ္ပဏီများ တည်ထောင်ခြင်း

ကုမ္ပဏီ တည်ထောင်ရာတွင် ရှေးဦးစွာ ဆောင်ရွက်ရမည့် အချက်များ မှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်ပါသည်-

- (က) သင်းဖွဲ့မှတ်တမ်း ရေးဆွဲခြင်း၊
- (ခ) သင်းဖွဲ့စည်းမျဉ်း ရေးဆွဲခြင်း၊
- (ဂ) မှတ်ပုံတင်ရန် ကိစ္စနှင့် ပတ်သက်သော လိုအပ်ချက်များ ဆောင်ရွက်ခြင်း။

သင်းဖွဲ့မှတ်တမ်း ရေးဆွဲခြင်း

သင်းဖွဲ့မှတ်တမ်း (*Memorandum of Association, MOA*) ဆိုသည် မှာ ကုမ္ပဏီတစ်ခု ထူထောင်ရာတွင် လုပ်ဆောင်ရမည့် အချက်အလက် များကို ကြိုတင် ပြုစု ရေးဆွဲထားခြင်း ဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် ကုမ္ပဏီ ဖွဲ့စည်းရာတွင် ကုမ္ပဏီ၏ သင်းဖွဲ့မှတ်တမ်းနှင့် သင်းဖွဲ့စည်းမျဉ်းများကို ဥပဒေနှင့် ညီညွတ်စေရန် ကမကထပြုသူ တစ်ဦးမှ ဆောင်ရွက်ပေးကြရ ပါသည်။

သင်းဖွဲ့စည်းမျဉ်း ရေးဆွဲခြင်း

သင်းဖွဲ့စည်းမျဉ်း (*articles of association*) ဆိုသည်မှာ ကုမ္ပဏီကို စီမံ ခန့်ခွဲရာ၌ လိုက်နာရမည့် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများကို ခေါ်ဆိုခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ကုမ္ပဏီ တည်ထောင်သည့်အခါ သင်းဖွဲ့မှတ်တမ်းနှင့် သင်းဖွဲ့ စည်းမျဉ်းများကို မှတ်ပုံတင်ကြရပါသည်။ ကုမ္ပဏီ မှတ်ပုံတင်ရုံး မှ သဘောတူ ခွင့်ပြုပြီးနောက် ကုမ္ပဏီ မှတ်ပုံတင်လက်မှတ်ကို ထုတ်ပေး ပါသည်။

ကုမ္ပဏီ အမျိုးအစားများ (*Types of company*)

ကုမ္ပဏီ ဥပဒေများတွင် ကုမ္ပဏီ အမျိုးအစားများကို နှစ်မျိုးနှစ်စား ခွဲခြား လေ့လာပါသည်။ ယင်းတို့မှာ -

- (က) အများနှင့် မသက်ဆိုင်သော ကုမ္ပဏီ သို့မဟုတ် ပုဂ္ဂလိကပိုင် ကုမ္ပဏီ (*private company*)၊
- (ခ) အများနှင့် သက်ဆိုင်သော ကုမ္ပဏီ သို့မဟုတ် အများပိုင် ကုမ္ပဏီ (*public company*) တို့ ဖြစ်ပါသည်။

ပုဂ္ဂလိကပိုင် ကုမ္ပဏီ (*Private company*)

ကုမ္ပဏီ၏ အစုရှယ်ယာဝင် ဦးရေအရ လည်းကောင်း၊ မတည် ရင်း နှီး မြုပ်နှံငွေ အနည်းအများဖြင့် သော်လည်းကောင်း၊ ကုမ္ပဏီ၏ အစုရှယ်ယာများ၊ ကာလရှည် ပုံသေ အတိုးနှုန်း စာချုပ် (*debenture*) များနှင့် ငွေချေး စာချုပ်များ (*bonds*) ကို အများပြည်သူသို့ ကမ်း လှမ်း ရောင်းချခွင့် ရှိခြင်း၊ မရှိခြင်းတို့အပေါ် မူတည်၍ သော် လည်းကောင်း ပုဂ္ဂလိက ကုမ္ပဏီနှင့် အများပိုင် ကုမ္ပဏီကို ခွဲခြား လေ့လာကြပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ ကုမ္ပဏီများ အက်ဥပဒေအရ အများနှင့် မသက်ဆိုင် သော ကုမ္ပဏီ သို့မဟုတ် ပုဂ္ဂလိက ကုမ္ပဏီ ဆိုသည်မှာ သင်းဖွဲ့စည်း မျဉ်း (*Articles of Association - AOA*) တွင် -

- (က) အစုရှယ်ယာများ လွှဲပြောင်းနိုင်သည့် အခွင့်အရေးကို ချုပ်ချယ်ထားခြင်း၊
- (ခ) ကုမ္ပဏီ၏ အစုရှယ်ယာ ပိုင်ဆိုင်သူ ဦးရေကို ၅၀ အထိသာ ကန့်သတ်ထားခြင်း၊
- (ဂ) ကုမ္ပဏီ၏ အစုရှယ်ယာ၊ ဒီဘင်ချာများနှင့် ငွေချေးစာချုပ်များကို အများ ပြည်သူသို့ ကမ်းလှမ်း ရောင်းချခြင်း မပြုရန် သတ်မှတ်ထားခံရသည့် ကုမ္ပဏီကို ဆိုလိုသည်။

အများပိုင် ကုမ္ပဏီ (Public Company)

အများနှင့် သက်ဆိုင်သော ကုမ္ပဏီ သို့မဟုတ် အများပိုင် ကုမ္ပဏီ ဆိုသည်မှာ ပုဂ္ဂလိက ကုမ္ပဏီ မဟုတ်သည့် ကုမ္ပဏီကို ခေါ်ဆိုပါသည်။ အများပိုင် ကုမ္ပဏီကို အနည်းဆုံး ပုဂ္ဂိုလ် ခုနစ်ဦးဖြင့် ဖွဲ့စည်းရမည် ဖြစ်ပြီး အများဆုံး ဦးရေကို ကန့်သတ်ထားခြင်း မရှိပါ။ အများပိုင် ကုမ္ပဏီများအတွက် လိုက်နာရန် ပြဋ္ဌာန်းချက်များသည် ပုဂ္ဂလိက ကုမ္ပဏီများထက် ပို၍ များပါသည်။

ပေးရန်တာဝန် ကန့်သတ်ချက်များ

ကုမ္ပဏီများကို ပေးရန်တာဝန် ကန့်သတ်ထားသည့် ကုမ္ပဏီ လီမိတက် (limited company) နှင့် ပေးရန်တာဝန် ကန့်သတ်မထားသည့် ကုမ္ပဏီ လီမိတက် (unlimited) များအဖြစ် ဖွဲ့စည်းနိုင်ကြပါသည်။ လီမိတက် ကုမ္ပဏီတွင် အစုရှယ်ယာ ပိုင်ဆိုင်သူသည် မိမိပိုင် အစုရှယ်ယာ၏ သတ်မှတ် တန်ဖိုးကို ကုမ္ပဏီသို့ အပြည့်အဝ ပေးသွင်းပြီး ဖြစ်ပါက နောက်ထပ် မည်သည့်နည်းနှင့်မျှ ထိုငွေထက် ပို၍ ပေးရန်တာဝန် မရှိတော့ပါ။ ကုမ္ပဏီသည် လုပ်ငန်း မအောင်မြင်၊ ဆုံးရှုံးသဖြင့် အကြွေး မဆပ်နိုင် ဖြစ်နေသည့်တိုင်အောင် ထိုအစုရှယ်ယာ ပိုင်ဆိုင်သူက နောက်ထပ် ပေးရန်တာဝန် မရှိတော့ပါ။ ဤကဲ့သို့ ပေးရန်တာဝန် ကန့်သတ် ထားခြင်းကို 'လီမိတက်'ဟု ခေါ်ဆိုပါသည်။ ပေးရန်တာဝန် ကန့်သတ်

ထားသော ကုမ္ပဏီများတွင် 'လီမိတက်' ဟူသော စကားရပ်ကို ကုမ္ပဏီ၏ အမည်အဆုံးတွင် ထည့်သွင်း ဖော်ပြကြပါသည်။

ဦးပိုင်ကုမ္ပဏီ (Holding company)

ဦးပိုင်ကုမ္ပဏီ ဆိုသည်မှာ အခြား ကုမ္ပဏီ၏ အစုရှယ်ယာများကို ၅၀ ရာခိုင်နှုန်းကျော် ပိုင်ဆိုင်သည် ဖြစ်စေ သို့မဟုတ် မဲပေးနိုင်ခွင့်အာဏာကို ၅၀ ရာခိုင်နှုန်းကျော် ပိုင်ဆိုင်သည် ဖြစ်စေ သို့မဟုတ် ဒါရိုက်တာ ဦးရေကို ၅၀ ရာခိုင်နှုန်းထက် ပို၍ ခန့်ထားနိုင်သည့် အာဏာကို ရရှိထားသည့် ကုမ္ပဏီကို ဖြစ်စေ ခေါ်ဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။ ယင်းကုမ္ပဏီကို မိဘကုမ္ပဏီ (parent company) ဟုလည်း ခေါ်ဆိုကြပါသည်။

လက်အောက်ခံကုမ္ပဏီ (Subsidiary company)

လက်အောက်ခံကုမ္ပဏီ ဆိုသည်မှာ မိမိကုမ္ပဏီ၏ အစုရှယ်ယာများကို အခြားကုမ္ပဏီက ၅၀ ရာခိုင်နှုန်းကျော် ပိုင်ဆိုင်ခြင်း ခံရသည် ဖြစ်စေ၊ သို့မဟုတ် မဲပေးနိုင်ခွင့်အာဏာကို ၅၀ ရာခိုင်နှုန်းကျော် ပိုင်ဆိုင်ခြင်း ခံရသည် ဖြစ်စေ သို့မဟုတ် ဒါရိုက်တာ ဦးရေကို ၅၀ ရာခိုင်နှုန်းထက် ပို၍ ခန့်ထားခြင်းခံရသည့် ကုမ္ပဏီကို ဖြစ်စေ ခေါ်ဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။

ရှယ်ယာပိုင်ရှင်များ၏ အခွင့်အရေးများ

မြန်မာနိုင်ငံ ကုမ္ပဏီများ အက်ဥပဒေအရ ရှယ်ယာရှင်များ၏ အခွင့်အရေးများ ၃၅ ချက် ရှိရာ ယင်းအချက်များကို အောက်တွင် ဖော်ပြထားပါသည် -

- ၁။ အစုရှင် တစ်ဦးသည် ၎င်း ထည့်ဝင်သည့် အစုရှယ်ယာ အတွက် သက်သေခံလက်မှတ်ကို ရပိုင်ခွင့် ရှိသည်။ [ပုဒ်မ ၁၀၈ (၁)]
- ၂။ အစုရှင် တစ်ဦးသည် ၎င်း အစုဝင်ထားသည့် ကုမ္ပဏီ၏ သင်းဖွဲ့မှတ်တမ်းနှင့် သင်းဖွဲ့စည်းမျဉ်းများစာအုပ် (မိတ္တူ) တစ်စောင်ကို တောင်းယူခွင့် ရှိသည်။ ထိုသို့ တောင်းယူလျှင် ကုမ္ပဏီက သတ်မှတ်ထားသည့် အခကြေးငွေကို ထိုအစုရှင်

- ထံမှ တောင်းယူနိုင်သည်။ စာအုပ်မိတ္တူကို ၁၄ ရက်အတွင်း ပေးရမည်။ (ပုဒ်မ ၂၅)
- ၃။ အစုရှင်တစ်ဦးသည် ၎င်းအမည်နှင့် အကြောင်းအရာများကို ကုမ္ပဏီတွင် ထားရှိသော အစုရှင်မှတ်တမ်းတွင် ထည့်သွင်းစေခြင်း အခွင့်အရေး ရှိသည်။ (ပုဒ်မ ၃၁)
- ၄။ အစုရှင်တစ်ဦးသည် ၎င်း၏ အစုရှယ်ယာများကို လွှဲပြောင်းခွင့် ရှိသလို ထိုသို့ လွှဲပြောင်းခြင်းကို ဒါရိုက်တာအဖွဲ့မှ ခွင့်ပြုပြီးပါက အစုရှင်မှတ်တမ်းတွင် မှတ်ပုံတင်ခွင့် ရှိသည်။ (ပုဒ်မ ၃၄)
- ၅။ အစုရှင်တစ်ဦး ကွယ်လွန်သွားသည့်အခါ ၎င်း၏ တရားဝင်ကိုယ်စားပြုသူဖြင့် ၎င်းအသက်ရှင်နေဘိသကဲ့သို့ အစုရှယ်ယာ လွှဲပြောင်းနိုင်သည်။ (ပုဒ်မ ၃၅)
- ၆။ အစုရှင် တစ်ဦးသည် ကုမ္ပဏီက ထားရှိသော အစုရှင် မှတ်တမ်းများကို ကုမ္ပဏီက ချမှတ်သည့် စည်းကမ်းနှင့်အညီ ရုံးချိန်အတွင်း (ပုဒ်မ ၃၇ အရ ပိတ်ထားချိန်မှအပ) ကြည့်ရှုစစ်ဆေးနိုင်သည်။ သို့သော် ဥပဒေနှင့် စည်းမျဉ်းများက သတ်မှတ်သည့် အခကြေးငွေကို ပေးရမည်။ (ပုဒ်မ ၃၆)
- ၇။ အစုရှင်တစ်ဦးသည် ထိုမှတ်တမ်း၏ ကောက်နုတ်ချက်များကို လည်း ကူးယူပိုင်ခွင့် ရှိသည်။ (ပုဒ်မ ၃၆)
- ၈။ အစုရှင်တစ်ဦးသည် ထိုအစုမှတ်တမ်း၏ ကောက်နုတ်ချက်များကိုလည်း တောင်းခံပိုင်ခွင့် ရှိသည်။ (ပုဒ်မ ၃၆)
- ၉။ အစုရှင်တစ်ဦးသည် ၎င်း၏အကြောင်းအရာများကို အစုရှင်မှတ်တမ်းတွင် လွဲမှားစွာ ရေးသွင်းထားပါက တရားရုံးတော်သို့ ပြင်ဆင်ပေးပါရန် လျှောက်ထားနိုင်သည်။ (ပုဒ်မ ၃၈)
- ၁၀။ အထူးအခွင့်အရေး ခံစားခွင့် ရှိသည့် အစုရှင်တစ်ဦး သို့မဟုတ် အစုရှင် တစ်စုသည် ထို ထုတ်ဝေပြီး အစုရှယ်ယာ အတန်းအစား၏ ၁၀ ရာခိုင်နှုန်း တန်ဖိုး ပိုင်ဆိုင်လျှင် ၎င်းတို့ ခံစားခွင့် ရှိသည့် အခွင့်အရေးကို ပြဋ္ဌာန်းချက်နှင့်အညီ ထိ

ခိုက်နစ်နာစေအောင် ပြောင်းလဲလိုက်လျှင် ထို ပြောင်းလဲ ချက်ကို ပယ်ဖျက်ပေးရန် တရားရုံးသို့ လျှောက်ထားနိုင် သည်။ [ပုဒ်မ ၆၆ (က)]

၁၁။ အစုရှင် တစ်ဦးသည် အများပိုင် ကုမ္ပဏီ အသစ်တစ်ခု တည် ထောင်ခါစတွင် အစုဝင်ထားပါက ဥပဒေအရ *statutory* အစီရင်ခံစာ တစ်စောင်ကို *statutory* အစည်းအဝေး (ကုမ္ပဏီ ဥပဒေအရ ကျင်းပသည့် အစည်းအဝေး) မတိုင် မီ ၂၁ ရက် ကြိုတင် ရပိုင်ခွင့် ရှိသည်။ [ပုဒ်မ ၇၇ (၂)]

၁၂။ *Statutory meeting* သို့ တက်ရောက်သည့် အစုရှင်တစ်ဦး သည် ကြိုတင်အသိပေးထားလျှင် ဖြစ်စေ၊ အသိမပေးထား လျှင် ဖြစ်စေ ဖွဲ့စည်းခြင်းမှ သို့မဟုတ် ဥပဒေအရ အစီရင်ခံ စာမှ ပေါ်ထွက်သည့် အကြောင်းအရာများကို ဆွေးနွေးခွင့် ရှိစေရမည်။ [ပုဒ်မ ၇၇ (၇)]

၁၃။ ဥပဒေအရ အစီရင်ခံစာကို မတင်သွင်းလျှင် သို့မဟုတ် ဥပဒေအရ အစည်းအဝေး မပြုလုပ်လျှင် အစုရှင်တစ်ဦး သည် ဖျက်သိမ်းရန် အခန်း (၅) တွင် ပါရှိသည့် နည်းလမ်း အတိုင်း ရုံးတော်သို့ လျှောက်ထားခွင့် ရှိသည်။ [ပုဒ်မ ၇၇(၉)]

၁၄။ အစုရှင်တစ်ဦးသည် အစုရှင်များ၏ အထွေထွေ အစည်း အဝေး အားလုံးကို တက်ရောက်ခွင့် ရှိသည်။ [ပုဒ်မ ၇၉(၁)]

၁၅။ အထူး ဆုံးဖြတ်ချက် ချမှတ်ရန် အစည်းအဝေးမှတစ်ပါး ကုမ္ပဏီ၏ အခြားအစည်းအဝေး တစ်စုံတစ်ရာကို ၁၄ ရက် ထက်မနည်း ကြိုတင်နို့တစ်စာအား ရယူခွင့် ရှိသည်။ [ပုဒ်မ ၇၉ (၁-က)]

၁၆။ အစုရှင် တစ်ဦးသည် အတန်းအစားချင်း တူသည့် အခြား အစုရှင်များနည်းတူ ခံစားခွင့်များ ရှိစေရမည်။ [ပုဒ်မ ၇၉ (၁-c)]

၁၇။ ပေးသွင်းပြီး အစုငွေပေါင်း၏ ၁၀ ပုံ ၁ ပုံအောက် မနည်း လက်ရှိဖြစ်သည့် အစုပါဝင်သူ နှစ်ဦး သို့မဟုတ် နှစ်ဦးထက်

- ပိုသော အစုပါဝင်သူတို့သည် အထူးအစည်းအဝေး ပြုလုပ်ရန် တောင်းခံခွင့် ရှိသည်။ [ပုဒ်မ ၇၉ (၂-က)]
- ၁၈။ အစုရှင်တစ်ဦးသည် ကုမ္ပဏီဆိုင်ရာ သင်းဖွဲ့စည်းမျဉ်းက အခြား ပြဋ္ဌာန်းချက် မပြုလုပ်သမျှ အခြားအစုရှင် တစ်ဦး၏ ကိုယ်စား မဲပေးခွင့် ရှိသည်။ [ပုဒ်မ ၇၉ (၂-ဆ)]
- ၁၉။ အစုရှင်တစ်ဦးသည် ဥပဒေ ပြဋ္ဌာန်းချက်နှင့်အညီ ခေါ်ယူသည့် အထူးအစည်းအဝေးတွင် ကိုယ်တိုင် ဖြစ်စေ၊ ကိုယ်စားလှယ်ဖြင့် ဖြစ်စေ တက်ရောက်သူ အစုရှင်များအနက် လေးပုံ သုံးပုံအောက် မလျော့သူများက သဘောတူလျှင် အထူး ဆုံးဖြတ်ချက်ကို ချမှတ်နိုင်သည်။ [ပုဒ်မ ၈၁ (၁)]
- ၂၀။ အစုရှင်တစ်ဦးသည် အထွေထွေ အစည်းအဝေး ပြုလုပ်ပြီး ခုနစ်ရက် ကြာပြီးနောက် မည်သည့်အခါတွင်မဆို ပုဒ်မ ၈၃ (၄) တွင် ရည်ညွှန်းသည့် အစည်းအဝေးမှတ်တမ်းကို ထိုက်သင့်သော အခကြေးငွေ ပေး၍ တောင်းယူနိုင်သည်။ [ပုဒ်မ ၈၃ (၅)]
- ၂၁။ သာမန်ထက် ထူးကဲသော ဆုံးဖြတ်ချက်ကို ရယူနိုင်သည့် အစုရှင် တစ်စုသည် မည်သည့် ဒါရိုက်တာကိုမဆို ထုတ်ပယ်နိုင်သည်။ ၎င်း၏ နေရာကိုလည်း အစားထိုး ရွေးချယ် ခန့်ထားနိုင်သည်။ [ပုဒ်မ ၈၇ (၃)]
- ၂၂။ အစုရှင်တစ်ဦးသည် ကုမ္ပဏီတွင် ပြုစုထိန်းသိမ်းထားသော ဒါရိုက်တာများ၊ မန်နေဂျင်း အေးဂျင့်များ၏ မှတ်တမ်းများကို အခမဲ့ ကြည့်ရှုနိုင်သည်။ [ပုဒ်မ ၈၇ (၃)]
- ၂၃။ ကုမ္ပဏီက နောက်ထပ် ထုတ်ဝေ ရောင်းချမည့် အစုရှယ်ယာများကို လက်ရှိ အစုရှင်တစ်ဦးသည် အစုရှင် တစ်ဦးချင်းစီ ပိုင်ဆိုင်သော အစုရှယ်ယာများအတိုင်း အချိုးကျ ရှေးဦးစွာ ဝယ်ယူခွင့် ရှိသည်။ [ပုဒ်မ ၁၀၅ (ဂ)]
- ၂၄။ အစုရှင်တစ်ဦးသည် မှတ်ပုံတင်အရာရှိထံ မှတ်ပုံတင်စာရင်း တင်သွင်းထားသည့် အပေါင်များဖြင့် ချေးငွေများကို အခါ

အခွင့်သင့်လျှင် အခမဲ့ ကြည့်ရှုခွင့် ရှိစေရမည်။ အပေါင်အနှံ မှတ်ပုံတင် စာရင်းကိုလည်း ထိုက်သင့်သော အခကြေးငွေ ပေး၍ ကြည့်ရှုခွင့် ရှိစေရမည်။ [ပုဒ်မ ၁၂၄ (၁)]

၂၅။ စာရင်းစစ် အစီရင်ခံစာ၊ ဒါရိုက်တာ အစီရင်ခံစာ၊ ဘဏ္ဍာရေး ရှင်းတမ်းများကို အစည်းအဝေးကြီးတွင် အစုရှယ်ယာ ပါဝင်သူ မည်သူမဆို နားထောင်နိုင်ခွင့် ရှိသည့်အပြင် ကြည့်ရှုခွင့်လည်း ရှိစေရမည်။ [ပုဒ်မ ၁၃၁ (၂)]

၂၆။ အစုရှင်တစ်ဦးသည် အခြား ပြဋ္ဌာန်းထားသည်မှလွဲ၍ ကုမ္ပဏီ၏ လက်ကျန် ရှင်းတမ်းနှင့် အရှုံးအမြတ် ရှင်းတမ်းတို့ကို သတ်မှတ်ထားသော အခကြေးငွေ ပေး၍ မိတ္တူများ တောင်းယူပိုင်ခွင့် ရှိသည်။ (ပုဒ်မ ၁၃၅)

၂၇။ အစုရှင်တစ်ဦးသည် ထုတ်ပေးပြီး အစုများအနက် ၁၀ ပုံ ၁ ပုံအောက် မလျော့သည့် အစုရှယ်ယာ ပိုင်ဆိုင်ပါက ကုမ္ပဏီ မှတ်ပုံတင်ရုံးသို့ လျှောက်ထား၍ ကုမ္ပဏီ၏ စာရင်းများကို စစ်ဆေး ကြည့်ရှုနိုင်သည်။ [ပုဒ်မ ၁၃၈ (၂)]

၂၈။ အစုရှင်တစ်ဦးသည် နှစ်ပတ်လည် အစည်းအဝေးကြီးတွင် စာရင်းစစ်အရာရှိတစ်ဦး ဖြစ်စေ၊ အများ ဖြစ်စေ ခန့်ထားရန် ပါဝင်ခွင့် ရှိသည်။ [ပုဒ်မ ၁၄၄ (၃)]

၂၉။ အစုရှင်တစ်ဦးသည် ၎င်းတို့ အတန်းအစားအချင်းချင်းဖြင့် သော်လည်းကောင်း၊ မြီရှင်များဖြင့် သော်လည်းကောင်း၊ စာရင်း ရှင်းလင်း ဖျက်သိမ်းသူဖြင့် သော်လည်းကောင်း ရုံးတော်၌ ဖြစ်စေ၊ ပြင်ပ၌ ဖြစ်စေ ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်နိုင်သည်။ [ပုဒ်မ ၁၅၃ (၁)]

၃၀။ အစုရှင်တစ်ဦးသည် အနည်းဆုံး ရှိရမည့် အစုရှင် ဦးရေထက် လျော့နည်း၍လည်း ကုမ္ပဏီတွင် ရပ်တည်နိုင်သည်။ သို့သော် အလျော်တာဝန် ကန့်သတ်ချက် မရှိဘဲ ဖြစ်သွားမည်။ (ပုဒ်မ ၁၄၇)

- ၃၁။ အစုရှင်တစ်ဦးသည် ကျန် အစုရှင်များနှင့် ပူးပေါင်း၍ သတ်မှတ်ချက်များနှင့်အညီ အနည်းပိုင်မှ အများပိုင်သို့ ပြောင်းလဲနိုင်သည်။ [ပုဒ်မ ၁၆၂ (၆)]
- ၃၂။ ပုဒ်မ ၁၆၂ (၆) အရ တရားရုံးတွင် တရားမျှတမှုကို ရှေးရှု၍ ကုမ္ပဏီတစ်ခုကို ဖျက်သိမ်းရန် လိုအပ်ပါက အစုရှင်တစ်ဦးသည် ကုမ္ပဏီအား ဖျက်သိမ်းရန် တရားရုံးသို့ လျှောက်ထားနိုင်သည်။ (ပုဒ်မ ၁၆၆)
- ၃၃။ အစုရှင်တစ်ဦးသည် ကုမ္ပဏီ ဖျက်သိမ်းရန် လျှောက်လွှာတင်သည့်နေ့ မတိုင်မီ အနည်းဆုံး ခြောက်လအတွင်း မိမိအမည်နှင့် မှတ်ပုံတင် စာရင်းသွင်းပြီးပါက ဖျက်သိမ်းရန် လျှောက်လွှာများကို တင်သွင်းနိုင်ခွင့် ရှိသည်။ (ပုဒ်မ ၁၆၆)
- ၃၄။ အစုရှင်တစ်ဦးသည် အခြားအစုရှင်များနှင့် ပူးပေါင်း၍ ၇၅ ရာခိုင်နှုန်း သဘောတူညီချက် ရသည့် အထူး ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်၍ ကုမ္ပဏီတစ်ခုကို အလိုအလျောက် ဖျက်သိမ်းနိုင်သည်။ [ပုဒ်မ ၂၀၃ (၂)]
- ၃၅။ အစုရှင်များသည် ကုမ္ပဏီ ဖျက်သိမ်းခြင်းနှင့် ဖျက်သိမ်းခြင်းပြီးဆုံးသည့် အချက်များတွင် စာရင်းရှင်းလင်း ခေါ်ယူသည့် အစည်းအဝေးများကို တက်ရောက်ခွင့် ရှိသည်။ [ပုဒ်မ ၂၀၈ (ဃ) (c)]

ရှယ်ယာပိုင်ရှင်တို့၏ အကျိုးအမြတ်များ

ရှယ်ယာရှင်တို့၏ အကျိုးအမြတ် နှစ်မျိုး ရှိပါသည်။ ၎င်းတို့မှာ *Income gain* နှင့် *Capital gain* တို့ ဖြစ်ပါသည်။ *Income gain* ဆိုသည်မှာ ကုမ္ပဏီမှ နှစ်စဉ် ခွဲဝေပေးသော အမြတ်ဝေစု (*dividend*) ဖြစ်သည်။ ဥပမာ ရှယ်ယာတစ်စုအပေါ်တွင် ယခုနှစ်အတွက် အမြတ်ဝေစု ၃၀ ရာခိုင်နှုန်း ပေးဝေမည် ဆိုပါက ရှယ်ယာတစ်စု၏ မူရင်းတန်ဖိုး (*face value*) သို့မဟုတ် *par value* သည် ၁၀,၀၀၀ ကျပ် ဖြစ်လျှင် အမြတ်ဝေစု ၃၀၀၀ ကျပ် ရရှိမည် ဖြစ်ပါသည်။

Capital gain ဆိုသည်မှာ မိမိရှယ်ယာကို ဈေးကွက်တွင် ပြန်လည် ရောင်းချပါက မြတ်စွန်းသည့် ဝင်ငွေ ဖြစ်ပါသည်။ ဥပမာ ရှယ်ယာ တစ်စောင်ကို ၁၀,၀၀၀ ကျပ်နှင့် ဝယ်ယူထားပြီး ဈေးကွက်ထဲတွင် ၁၂,၀၀၀ ကျပ်နှင့် ပြန်လည်ရောင်းချပါက မြတ်စွန်းသည့် ၂၀၀၀ ကျပ်ကို capital gain ဟု ခေါ်ဆိုပါသည်။ ယင်းအတွက် စနစ်တကျ ထိန်းကျောင်းပေးနိုင်သော ဈေးကွက်တစ်ခု ဖွင့်လှစ်ရန် လိုအပ်ပါသည်။

အများပိုင်ကုမ္ပဏီတို့ ဆောင်ရန်၊ ရှောင်ရန်အချက်များ

ဆောင်ရန်များ -

- (က) အများပိုင် ကုမ္ပဏီများ၏ စိတ်ထဲတွင် နှလုံးသွင်းထားရသည်မှာ ကုမ္ပဏီသည် စိတ်နေစိတ်ထားအမျိုးမျိုး ရှိသော၊ နောက်ခံ အတွေ့အကြုံ အမျိုးမျိုး ရှိကြသော ရှယ်ယာရှင်များ၏ အကျိုးကို ရည်ရွယ်၍ လုပ်ဆောင်နေသည် ဆိုသည့်အချက်ကို လက်ကိုင်ထားကြရန်၊
- (ခ) အမြော်အမြင် ကြီးမားကာ အရာရာကို ဆင်ခြင်မှုအပြည့်ဖြင့် ဆောင်ရွက်ကြရန်၊
- (ဂ) တာဝန်ယူမှု အပြည့်အဝ ရှိပြီး ပွင့်လင်းမှု ရှိကြရန်၊
- (ဃ) ကော်ပိုရိတ် စီမံခန့်ခွဲမှုစနစ် (corporate governance) ကို အပြည့်အဝ လိုက်နာကြရန်၊
- (င) လျော်ကန်သော သတိ၊ လုံ့လဝီရိယ စိုက်ကာ ကုမ္ပဏီအတွက် တရားသဖြင့် ရသော ဝင်ငွေများကို ရှာဖွေရန်။

ရှောင်ရန်များ -

- (က) အများပြည်သူ သံသယ ဖြစ်စေသော၊ ဝေဖန်မှု ပြုစေသော ဆောင်ရွက်မှုမျိုးကို ရှောင်ကြဉ်ရန်၊
- (ခ) လုပ်ငန်း ဖောင်းပွအောင် လုပ်ဆောင်ခြင်းကို ရှောင်ရန်၊ သို့မဟုတ်က ပေါက်ကွဲတတ်ပါသည်။

အများပိုင် ကုမ္ပဏီများနှင့် စတော့ဈေးကွက်

- (ဂ) ရာထူးအဆင့်ကို အသုံးချ၍ တစ်ဦးတည်း၏ အကျိုးအမြတ် ရရန် ဆောင်ရွက်ခြင်းများကို ရှောင်ကြဉ်ရန်၊
- (ဃ) ဈေးကစားခြင်း၊ မရှင်းလင်းသော ရောင်းဝယ်မှုများ ပြုလုပ်ခြင်းကို ရှောင်ကြဉ်ရန်။

အများပိုင် ကုမ္ပဏီ (Public company) နှင့် ပုဂ္ဂလိကပိုင် ကုမ္ပဏီ (Private company)

အများပိုင် ကုမ္ပဏီနှင့် ပုဂ္ဂလိကပိုင် ကုမ္ပဏီတို့၏ ကွဲပြားခြားနားပုံကို တင်ပြအပ်ပါသည်။

အများပိုင်ကုမ္ပဏီ၏ လက္ခဏာများ -

- (၁) ရှယ်ယာရှင် အရေအတွက် ကန့်သတ်ချက် မရှိပါ။
- (၂) ဘဏ္ဍာငွေ ဖြည့်တင်းရာတွင် စရိတ်သက်သာသည်။
- (၃) ရှယ်ယာ၊ ငွေချေး စာချုပ်၊ ဒီဘင်ချာများ ထုတ်ရောင်းနိုင်သည်။
- (၄) လုပ်ငန်းများ၊ စာရင်းဇယားများ ရှင်းလင်း ပြတ်သားမှု ရှိရသည်။
- (၅) မိမိလုပ်ငန်းများကို ရှယ်ယာရှင်များသို့ ဖွင့်ဟ ကြေညာရသည်။
- (၆) အဆင့်အတန်း မြင့်မားသည်။

ပုဂ္ဂလိကပိုင် ကုမ္ပဏီ၏ လက္ခဏာများ -

- (၁) ရှယ်ယာရှင် အရေအတွက် ကန့်သတ်မှု ရှိသည်။
- (၂) ဘဏ္ဍာငွေ ဖြည့်တင်းမှု စရိတ်ကြီးသည်။
- (၃) ရှယ်ယာ၊ ငွေချေးစာချုပ်၊ ဒီဘင်ချာများ အများပြည်သူသို့ ထုတ်မရောင်းနိုင်ပါ။
- (၄) လုပ်ငန်းများ၊ စာရင်းဇယားများ ရှင်းလင်းပြတ်သားမှု၊ ပွင့်လင်းမှု ရှိရန် မလိုအပ်ပါ။
- (၅) မိမိလုပ်ငန်းများကို ဖွင့်ဟ ကြေညာရန် မလိုအပ်ပါ။

အများပိုင်ကုမ္ပဏီ ဖြစ်ရန် စည်းကမ်းချက်များ

အများပိုင် ကုမ္ပဏီ (public company) ဆိုသည်မှာ အများနှင့် မသက်ဆိုင်သော ကုမ္ပဏီ သို့မဟုတ် ကိုယ်ပိုင်ကုမ္ပဏီ (private company) မှအပ ၁၉၁၄ ခုနှစ် မြန်မာနိုင်ငံ ကုမ္ပဏီများ အက်ဥပဒေအရ ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ထားသော ကုမ္ပဏီကို ဆိုလိုပါသည်။ အရင်းအနှီးဈေးကွက်တွင် နိုင်ငံခြား ကုမ္ပဏီကြီးများ၊ ကော်ပိုရေးရှင်းများနှင့် ပြည်တွင်းနိုင်ငံသားပိုင် ကုမ္ပဏီများအနေဖြင့် နိုင်ငံတကာ အဆင့်မီ စတော့ရှယ်ယာဈေးကွက် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာစေရန် ဈေးကွက်များ ဖွင့်လှစ်ဆောင်ရွက်လိုပါက လက်ရှိတည်ဆဲ ဖြစ်သော ၁၉၁၄ ခုနှစ် မြန်မာနိုင်ငံ ကုမ္ပဏီများ အက်ဥပဒေအရ အများပိုင် ကုမ္ပဏီ ဖြစ်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ အများပိုင် ကုမ္ပဏီ ဖြစ်ရန် ဥပဒေပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များကို အောက်တွင် ဖော်ပြထားပါသည် -

- (က) အများပိုင်ကုမ္ပဏီ (public company) တွင် အစုရှင်ဦးရေ အနည်းဆုံး ခုနစ်ဦး ပါဝင်ရမည် ဖြစ်ပြီး အများဆုံးဦးရေ ကန့်သတ်ချက် မရှိပါ။ (ပုဒ်မ ၅)
- (ခ) အများပိုင် ကုမ္ပဏီတွင် အစုရှယ်ယာများ ရှိလျှင် ထိုအစုရှယ်ယာများ လွှဲပြောင်းပိုင်ခွင့်ကို ချုပ်ချယ် ကန့်သတ်ထားခြင်း မရှိပါ။
- (ဂ) အများပိုင် ကုမ္ပဏီတွင် အစုရှယ်ယာများ၊ ဒီဘင်ချာခေါ် ကြွေးမြီခံဝန်ချုပ်များအတွက် လျှောက်ထားရန် ပြည်သူများအား ဖိတ်ခေါ်ခြင်း မပြုရ ဟူသော တားမြစ်ချက် မရှိရပါ။
- (ဃ) အများပိုင် ကုမ္ပဏီတွင် အစုရှယ်ယာများ ထည့်ဝင်သူများ ဇယား၌ လက်မှတ်ရေးထိုးသူများသည် ပထမ ဒါရိုက်တာများ (first directors) ဖြစ်ကြသည်။
- (င) အများပိုင်ကုမ္ပဏီတွင် အရည်အချင်းပြည့် အစုရှယ်ယာ သတ်မှတ်ရပါမည်။ [ပုဒ်မ ၉၃ (၁) (ခ)]

အများပိုင်ကုမ္ပဏီ ဖွဲ့စည်းရန် လိုအပ်ချက်များ

- (က) အင်္ဂလိပ်-မြန်မာ နှစ်ဘာသာဖြင့် ရေးဆွဲထားသော သင်းဖွဲ့မှတ်တမ်း (*memorandum of association*) (ပုဒ်မ ၉)
- (ခ) အင်္ဂလိပ်-မြန်မာ နှစ်ဘာသာဖြင့် ရေးဆွဲထားသော သင်းဖွဲ့စည်းမျဉ်းများ (*articles of association*) (ပုဒ်မ ၁၉)
- (ဂ) ကုမ္ပဏီ မှတ်ပုံတင်ကြောင်း ကြေညာချက် (*declaration of registration*) (ပုဒ်မ ၂၄)
- (ဃ) ကုမ္ပဏီ တရားဝင် တည်နေရာ အကြောင်းကြားစာ (*notice of the situation of the registered office*) (ပုဒ်မ ၇၂)
- (င) ဘာသာပြန်ဆိုချက် မှန်ကန်ကြောင်း လက်မှတ် (*certificate of translation*)
- (စ) ဒါရိုက်တာများစာရင်း (*list of directors*)
- (ဆ) တရားဝင်ဘာသာ ကြေညာချက် (*declaration of official and legal version*)
- (ဇ) ဘဏ်လုပ်ငန်းများကို ဆောင်ရွက်ရန် ဖြစ်ပါက သင်းဖွဲ့မှတ်တမ်း၏ ရည်ရွယ်ချက်တွင် ဘဏ်လုပ်ငန်းနှင့် ဆက်နွယ် ပတ်သက်သော လုပ်ငန်းများကိုသာ ဖော်ပြရမည် ဖြစ်ပါသည်။ ကုမ္ပဏီ မှတ်ပုံတင်ခွင့်လက်မှတ် (*certificate of registration*) ရရှိပြီးနောက် မြန်မာနိုင်ငံတော် ဗဟိုဘဏ်သို့ ဘဏ်လုပ်ငန်းလုပ်ပိုင်ခွင့်လိုင်စင်ကို သတ်မှတ်ထားသောစည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများနှင့်အညီ လျှောက်ထား ရယူပြီးမှသာ ဘဏ်လုပ်ငန်းကို ဆောင်ရွက်ခွင့် ရှိပါသည်။
- (ဈ) အများပိုင် ကုမ္ပဏီ ဖွဲ့စည်း တည်ထောင်ရန် အောက်ဖော်ပြပါ အထောက်အထားများလည်း ပါရှိရန် လိုအပ်ပါသည်။
 - (ကက) ဒါရိုက်တာ ပြုလုပ်သူများက ဒါရိုက်တာ ပြုလုပ်လိုကြောင်း ဆန္ဒပြုလွှာ၊ [ပုဒ်မ ၉၂ (၂)]
 - (ခခ) အရည်အချင်းပြည့် အစုရှယ်ယာ ထည့်ဝင်မည် ဖြစ်ကြောင်း ကတိဝန်ခံချက်၊ [ပုဒ်မ ၉၃ (၁) ခ]

စတော့ရှယ်ယာရေးကွက် အခင်းအကျင်း

(၈၈) အများပိုင် ကုမ္ပဏီ ဖွဲ့စည်း တည်ထောင်ခွင့်ပြုကြောင်း မှတ်ပုံတင်လက်မှတ် ရရှိပြီးနောက် ဥပဒေအရ ကျင်းပ ရမည့် ကုမ္ပဏီ အစည်းအဝေး အစီရင်ခံစာ အပါအဝင် ဥပဒေအရ သတ်မှတ်ထားသည့် လိုအပ်သော အချက် အလက်များ ထပ်မံတင်ပြရပါမည်။ (ပုဒ်မ ၇၇) ယင်း အချက်များမှာ -

- ဒါရိုက်တာအဖြစ် ဆောင်ရွက်ရန် သဘောတူသည့် စာ ကို ကိုယ်တိုင် လက်မှတ်ရေးထိုး၍ မှတ်ပုံတင်သွင်းရန်၊ (ပုဒ်မ-၈၄) (Form II)
- ဒါရိုက်တာအဖြစ် ပါဝင်ရန် သတ်မှတ်ထားသည့် အစု ရှယ်ယာများ ရယူပြီး ဖြစ်ကြောင်း သဘောတူညီချက်၊ (ပုဒ်မ-၈၄) (Form XXV)
- ဒါရိုက်တာများ ဖြစ်ရန် သဘောတူညီကြသည့် ပုဂ္ဂိုလ် များ စာရင်း (အမည်၊ လိပ်စာ၊ လက်မှတ်) နှင့် တရား ရုံးချုပ် ရှေ့နေ သို့မဟုတ် လက်မှတ်ရ ပြည်သူ့စာရင်း ကိုင်၏ မှန်ကန်ကြောင်း လက်မှတ်၊ (ပုဒ်မ ၈၄)
- မိမိအမည်ဖြင့် သတ်မှတ်ထားသော အစုရှယ်ယာများ ထည့်ဝင်ပြီးကြောင်း၊ ဒါရိုက်တာ ဖြစ်ကြောင်း ဖော်ပြ ပါရှိသည့် တရားရုံးတွင် ပြုလုပ်သော ကျမ်းကျိန်လွှာ၊
- လုပ်ငန်းလမ်းညွှန်ရှင်းတမ်း သို့မဟုတ် အလားအလာ စာတမ်းပါ အကြောင်းအရာ ဖော်ပြချက်ကို ဒုတိယ ဇယားရှိ ပုံစံ (၁) အတိုင်း အကြောင်းအရာများ ဖြည့် သွင်း၍ ဒါရိုက်တာများ အားလုံး လက်မှတ်ရေးထိုး တင်ပြရန်၊ (ပုဒ်မ ၉၈ နှင့် ၁၅၄)

(ဃဃ) အထက်ပါအချက်အလက်များ လက်ခံရရှိပြီးသည့်အပြင် လုပ်ငန်း စတင်ဆောင်ရွက်ခွင့်လက်မှတ်(certificate of commencement of business) ရပြီးမှသာ လုပ်ငန်းများ ကို စတင်ဆောင်ရွက်ခွင့် ရှိပါသည်။ (ပုဒ်မ ၁၀၃)

(င င) အများပိုင် ကုမ္ပဏီသည် မိမိကုမ္ပဏီ၏အကြောင်း ပြည့်စုံစွာ ဖော်ပြသည့် လုပ်ငန်းလမ်းညွှန်ရှင်းတမ်း (prospectus) ကို ထုတ်ဝေကာ အစုရှယ်ယာများကို အများပြည်သူသို့ ဖိတ်ခေါ်ရပါသည်။

ပုဂ္ဂလိကပိုင် (private) ကုမ္ပဏီမှ အများပိုင် (public) ကုမ္ပဏီသို့ ပြောင်းလဲခြင်း

မြန်မာနိုင်ငံ ကုမ္ပဏီများ အက်ဥပဒေ ပုဒ်မ ၁၅၄ တွင် ပုဂ္ဂလိကပိုင် ကုမ္ပဏီ (private company) ၏ သင်းဖွဲ့စည်းမျဉ်းများတွင် ပါရှိသော ပုဒ်မ ၂၊ ပုဒ်မခွဲ (၁) ၏ ပုဒ်မခွဲငယ် (၁၃) အရ ပုဂ္ဂလိက ကုမ္ပဏီအဖြစ် ဖွဲ့စည်းရန်အတွက် လိုအပ်သော ပြဋ္ဌာန်းချက်များကို ပြင်ဆင်ပြောင်းလဲခြင်းပြုလျှင် ယင်းသို့ ပြင်ဆင်ပြောင်းလဲလိုက်သည့်နေ့မှ စ၍ ပုဂ္ဂလိကပိုင် ကုမ္ပဏီတစ်ခုအဖြစ်မှ ရပ်စဲသွားစေရမည်ဟု ပြဋ္ဌာန်းထားပါသည်။

သို့ဖြစ်ပါ၍ ပုဂ္ဂလိကပိုင် (Private) ကုမ္ပဏီမှ အများပိုင်(Public) ကုမ္ပဏီသို့ ပြောင်းလဲလိုပါက အောက်ပါတို့ကို ဆောင်ရွက်ရမည် ဖြစ်သည် -

- (က) ပုဂ္ဂလိကပိုင် ကုမ္ပဏီ၏ သင်းဖွဲ့စည်းမျဉ်းများကို အများပိုင် ကုမ္ပဏီအတွက် သတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်းချက်နှင့်အညီ ပြင်ဆင်ရပါမည်။
- (ခ) ယင်းသို့ သင်းဖွဲ့စည်းမျဉ်း ပြင်ဆင်သည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် အများပိုင် ကုမ္ပဏီမှ တင်ပြရသော အောက်ပါ စာရွက်စာတမ်းများကို ပူးတွဲ တင်ပြရပါမည် -
 - (၁) ပုဂ္ဂလိကပိုင် ကုမ္ပဏီမှ အများပိုင် ကုမ္ပဏီသို့ ပြောင်းလဲကြောင်း အထူးအစည်းအဝေးမှတ်တမ်း၊
 - (၂) ဒါရိုက်တာများမှ အရည်အချင်းပြည့် အစုရှယ်ယာများ ထည့်ဝင်ရန် သဘောတူညီချက် (agreement to take qualification shares)၊ [ပုဒ်မ ၈၄ (၁) (၁) နှင့် ၈၄ (၁) (၂)]

- (၃) ဒါရိုက်တာများအဖြစ် ဆောင်ရွက်ရန် သဘောတူညီသူများ စာရင်း (A list of the persons who have consented to be directors)၊
- (၄) ဒါရိုက်တာ လုပ်ရန် သဘောတူညီချက် (Consent to act as directors)၊
- (၅) လုပ်ငန်းလမ်းညွှန်ရှင်းတမ်း (prospectus) သို့မဟုတ် လုပ်ငန်းလမ်းညွှန် အစားရှင်းတမ်း (Statement in lieu of Prospectus)။

သင်းဖွဲ့စည်းမျဉ်းများကို ပြင်ဆင်သည့်နေ့မှ ၁၄ ရက်အတွင်း လုပ်ငန်းလမ်းညွှန်ရှင်းတမ်း (prospectus) တင်ပြနိုင်ခြင်း မရှိပါက လုပ်ငန်းလမ်းညွှန် အစားရှင်းတမ်း (in lieu of prospectus) ကို ကုမ္ပဏီများ မှတ်ပုံတင်ရုံးသို့ တင်ပြရပါမည်။ လုပ်ငန်းလမ်းညွှန်ရှင်းတမ်းတွင် မြန်မာနိုင်ငံ ကုမ္ပဏီများ အက်ဥပဒေ ပုဒ်မ ၉၂ နှင့် ၉၃ တို့အရ အောက်ပါတို့ ဖော်ပြပါရှိရမည် ဖြစ်ပါသည် -

- (က) ရက်စွဲ တပ်ရမည်၊ ယင်းရက်စွဲကို လုပ်ငန်းလမ်းညွှန်ရှင်းတမ်း ထုတ်ပြန်သည့်ရက်ဟု ယူဆရမည် ဖြစ်ပါသည်။
- (ခ) ဒါရိုက်တာ အားလုံးက လက်မှတ်ရေးထိုးရမည်၊ မှတ်ပုံတင်ရမည်။
- (ဂ) ပုဒ်မ ၉၂ အရ မှတ်ပုံတင်ရန် တင်သွင်းထားကြောင်း ဖော်ပြရမည်။
- (ဃ) ကုမ္ပဏီ၏အမည်၊ သင်းဖွဲ့မှတ်တမ်းပါ အကြောင်းအရာများ၊ သင်းဖွဲ့မှတ်တမ်းတွင် လက်မှတ်ရေးထိုးသူများ၏ အမည်၊ အကြောင်းအရာ ဖော်ပြချက်၊ လူမျိုး၊ လိပ်စာ၊ ယင်းတို့အသီးသီး လျှောက်ထားသည့် အစုရှယ်ယာ အရေအတွက်။
- (င) ဒါရိုက်တာ ဖြစ်ရန် သတ်မှတ်သည့် အရည်အချင်းပြည့် အစုရှယ်ယာ အရေအတွက်၊ ထို့ပြင် ဒါရိုက်တာများ၏ အခကြေးငွေနှင့် စပ်လျဉ်း၍ သင်းဖွဲ့စည်းမျဉ်းတွင် ပြဋ္ဌာန်းချက် ပါရှိလျှင် ထိုပြဋ္ဌာန်းချက်။

(စ) ဒါရိုက်တာများ၊ မန်နေဂျာများနှင့် စီမံ အုပ်ချုပ်သည့် ကိုယ်စားလှယ်များ၏ အမည်၊ အကြောင်းအရာ ဖော်ပြချက်၊ လူမျိုးနှင့် နေရပ်။

(ဆ) ဒါရိုက်တာများက ခွဲဝေ သတ်မှတ်ပေးနိုင်ရန် အနည်းဆုံး လျှောက်ထားရမည့် အစုရှယ်ယာ တန်ဖိုး။

(ဇ) ကုမ္ပဏီ စာရင်းစစ်များ၏ အမည်၊ နေရပ်၊ လိပ်စာ။

(ဈ) လုပ်ငန်းလမ်းညွှန်ရှင်းတမ်း (prospectus) မထုတ်ပြန်မီက ပင် လုပ်ငန်း လုပ်ကိုင် ဆောင်ရွက်လျက် ရှိသည့် ကုမ္ပဏီ သည် ထို လုပ်ငန်းလမ်းညွှန်ရှင်းတမ်းကို ထုတ်ပြန်လျှင် ယင်း လုပ်ငန်းလမ်းညွှန်ရှင်းတမ်း၌ အထက်ဖော်ပြပါ အကြောင်းအရာများအပြင် အောက်ပါ အစီရင်ခံစာများကို လည်း ဖော်ပြရပါမည် -

(၁) (က) လုပ်ငန်းလမ်းညွှန်ရှင်းတမ်း ထုတ်ပြန်သည့် နေ့မှ ရှေ့ဘဏ္ဍာရေးနှစ် သုံးနှစ်အတွင်း တစ်နှစ်လျှင် ကုမ္ပဏီမှ ရရှိခဲ့သည့် အမြတ်ငွေများ၊ ထုတ်ပေးခဲ့ သည့် အမြတ်ဝေစုနှုန်းများ၊ မည်သည့်လုပ်ငန်းမှ ထိုအမြတ်ငွေများ ရရှိသည်ကို ဖော်ပြရမည်။

(ခ) ထိုသုံးနှစ်အတွင်း မည်သည့်နှစ်အတွက်မျှ အမြတ် ဝေစုများ ထုတ်ပေးလျှင် ယင်းသို့ အမြတ်ဝေစု များ ထုတ်ပေးသည့် အစုရှယ်ယာ အမျိုးအစား နှင့် သက်ဆိုင်သော အကြောင်းအရာများကို ဖော် ပြရပါမည်။

(၂) အစုရှယ်ယာများကို ထုတ်ရောင်း၍ ရရှိသည့်ငွေများကို သို့မဟုတ် ထိုငွေအချို့တို့ကို လုပ်ငန်းတစ်ခုခု ဝယ်ယူ ရာတွင် တိုက်ရိုက် ဖြစ်စေ၊ သွယ်ဝိုက်၍ ဖြစ်စေ အသုံး ပြုရမည် ဖြစ်လျှင် ထိုလုပ်ငန်းမှ ရရှိသည့် အမြတ်ငွေ များနှင့် စပ်လျဉ်း၍ လက်မှတ်ရ စာရင်းကိုင်များက တင်သွင်းသည့် အစီရင်ခံစာနှင့် ထိုစာရင်းကိုင်များ၏